

ERMENİ YARDIMSEVER HAYIR CEMİYETİ (ERMENİ CEMİYYET-İ HÂYRİYE-İ UMÛMİYESİ) VE NİZAMNAMESİ

(THE ARMENIAN HUMANITARIAN CHARITY
SOCIETY AND ITS REGULATIONS)

Doç. Dr. Taner ASLAN

Aksaray Üniversitesi
Tarih Bölümü
taner.aslan4@gmail.com

Öz: *Ermeni Yardımsever Hayır Cemiyeti, Bogos Nubar Paşa tarafından 1906 tarihinde Mısır'da kurulmuştur. Cemiyetin amacı, nizamnamesinin birinci maddesinde Ermenilerin maddi ve manevi kalkınmalarını sağlamak şeklinde geçmektedir. Cemiyetin gizli ve açık yürüttükleri faaliyetlerde, gerçek maksadın Osmanlı Devleti'nde isyan ve ihtilaller tertip etmek suretiyle, Doğu Anadolu'da bağımsız bir Ermenistan devleti vücuda getirmek, hiç olmazsa Avrupa devletlerinin gözetim, denetim, yardım ve teşvikleriyle muhtariyet elde etmektir. Çalışmada adı geçen cemiyetin faaliyetleri ve nizamnamesi ele alınmıştır. Ekte nizamnamenin tam metin transkripsiyonu da yapılmıştır.*

Anahtar Kelimeler: *Bogos Nubar Paşa, Ermeni Yardımsever Hayır Cemiyeti, Nizamname.*

Abstract: *The Armenian Humanitarian Charity Society was founded in 1906 in Egypt by Bogos Nubar Pasha. The purpose of the Society is shown in the first article of its Regulations as providing material and spiritual development of Armenians. The covert and overt activities carried out by the Society's its real purpose was to arrange riots and rebellions in the Ottoman Empire, to establish an independent Armenian state in Anatolia, or at least to obtain autonomy under the supervision, control, assistance and encouragement of the European states. This study focuses on this Society's activities and the Regulations. The attachment includes the transcription of the full text of the Regulations.*

Keywords: *Bogos Nubar Pasha, The Armenian Humanitarian Charity Society, the Regulations.*

GİRİŞ

Bir alt kültür olarak Osmanlı toplumunda belirgin bir sosyal problem teşkil etmemekte olan Ermeniler;¹ her türlü sosyal, dini ve ekonomik özgürlüklere sahip bulunmaktaydılar. Ermeni yazarlar Mugurditch (Mıgırdıç) Dadyan ve Warandian (Varandıyan) kültür, dil ve edebiyat açısından Osmanlı Ermenilerinin Rusya Ermenilerine göre çok daha özgür olduklarını belirtmektedirler. Bunun yanında Toynbee ve Waugh gibi İngiliz yazarlar da Türklerin Ermenilere hoşgörülü davrandıkları gerçeğini kabul etmektedirler. İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Grandville ise Ermenilerin ırk, kültür ve tarihlerinin devamlılığının sağlanmasını Türklere borçlu olduğunu vurgulamaktadır.² Ne var ki, Avrupalı ve Ermeni yazarların da kabul ettiği bu gerçeklik ve birlikte yaşama kültürü, 1878 tarihli Berlin Antlaşması ile bozulmaya başlamıştır.

Osmanlı Devleti'nin dahili ve harici problemlerinden faydalanmak isteyen Ermeniler, Ermeni ruhani reisleri vasıtasıyla muhtar bir Ermenistan vücuda getirmek için Batılı devletler nezdinde girişimlerde bulunmuşlardır. Bu girişimlerin ilkini 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan önce diğerini de bu savaştan sonra yaptıkları görülmektedir. Bunda Hayrik (babacık) lakabıyla bilinen Mugurditch (Mıgırdıç) Hirimyan'ın Tersane Konferansı'nda görüşülmesine de, Osmanlı Ermenilerinin maruz kaldıkları sözde baskıları içeren bir raporu İngiliz elçisi Elliot'a sunmasının etkisi olduğu söylenebilir.³ Bir başka girişimde savaşın Osmanlı aleyhine gelişmesini fırsat bilen Ermeni Patriği Narses ve İzmirliyan'ın başkanlıklarında toplanan Ermeni Millî Meclisi, Eçmiyazın Katogigosluğu⁴ aracılığıyla hazırladıkları bir muhtırayı Rus Çarına sunmuştur. Bu muhtıradaki Fırat'a kadar olan bölgenin Osmanlılara verilmeyip Ararat'la birleştirilerek Rus hakimiyetine alınması yer almaktaydı. Söz konusu Meclis, İstanbul'a gelen Grandük Nikola'yı bizzat ziyaret ederek Ermeni muhtariyetine dair isteklerini tekrarlamıştır. Bu görüşmeler sonucunda 3 Mart 1878'de imzalanan Ayastefanos Antlaşması'na Ermeni isteklerini de koydurtmuştur.⁵ Osmanlı Ermenilerinin, uluslararası bir antlaşma metninde yer alarak politik destek almaları siyasî ve kültürel hareketlenmelere yol açmıştır.

1 Recep Cengiz, "Ermeni Milliyetçiliğinin Doğuşu/Gelişimi: Sosyolojik Bir Yaklaşım", *Hoşgörülen Yol Ayrımına Ermeniler*, Cilt: 4, Erciyes Üniversitesi Yayını, Kayseri 2009, s. 10.

2 Salahi R. Sonyel, *Osmanlı Ermenileri*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2009, s. 35-36.

3 Osman Köksal, "Ermeni Meselesinin Uluslar arası Gündeme Taşınmasında Kilisenin Misyonu", *Tarihte Türkler ve Ermeniler*, Cilt: 9, (Edt: M. Metin Hülagu, Musa Şaşmaz, Taha Niyazi Karaca), TTK, Ankara 2014, s. 6-7.

4 Ermenilerin ilk dini merkezlerinden olan Eçmiyazın Kilisesi Gregory tarafından kurulmuştur. Bu kiliseye milletin temsilcisi manasına gelen "Katagikos" unvanı verilmiştir. Bundan sonra Eçmiyazın Katagikosluğu denilmiştir. Bkz. Zeynep İskefiyeli, "Ermeni Kimliğinin Oluşumunda Din Faktörü: Hristiyanlık, Kilise ve Misyonerler", *Akademik İncelemeler*, Cilt: 2, Sayı: 1, Yıl: 2007, s. 235.

5 Köksal, "Ermeni Meselesinin...", s. 7.

Avrupalı büyük devletler, şartları oldukça ağır bu antlaşmanın içeriğinin Avrupa'daki genel havayı olumsuz etkileyeceğinden Bismark'ın inisiyatifiyle Berlin'de Osmanlı-Rus görüşmelerinin yeniden ele alınmasını sağlamışlardır. Berlin'de yeni bir görüşmenin yapılacağını haber alan Patrik Varjabedyan İstanbul'daki İngiliz Büyükelçisi Sir Henry Layard'ı ziyaretinde sözde Muhtar Ermenistan için destek istemiştir. Bunun yanı sıra Berlin Antlaşması'na Ermeni isteklerinin koydurtulması için buraya gönderilen Ermeni heyeti Avrupa ülkeleri nezdinde diplomasi mekiği dokumuştur. Söz konusu heyet yedi maddeden oluşan Muhtar Ermenistan'a dair projelerini kongreye takdim etmiştir.⁶ Ermeniler, bu antlaşmanın altmış birinci maddesinin⁷ verdiği avantajla, islahat isteklerini güçlü bir şekilde seslendirmeye başlamışlardır.⁸ Burada Ermenilere muhtariyet verilmemiştir, ancak “*zımnen de olsa Ermeniler ve sözde onlara ait coğrafyanın varlığı kabul edilmiş oluyordu.*”⁹ Diğer önemli husus da Ermeni ruhani reislerin faaliyetleriyle Ermeni sorununun Osmanlı Devleti'nde gayrimüslimlerle ilgili son sorun olarak uluslar arası politikaya girmiş bulunmasıdır.¹⁰ Böylece Ermenilerin bulunduğu yerlerde reformların yerel gereksinimler gözetilerek ivedilikle yapılması istenmekteydi.¹¹ Avrupalı devletler bu antlaşmanın 61. Maddesini öne sürerek bunu her defasında Osmanlı Devleti'ne karşı bir “vesile-i müdahale” olarak kullanmışlardır.¹² Bu antlaşmanın verdiği avantajla kurulan örgütler, Ermenilerde millî ihtilal fikirlerini geliştirmiştir. Ayrıca Avrupa kamuoyunun desteğini arkasına alan Ermeni Cemaati'nin açtığı okullar, kiliseler ve gizli basın yayın faaliyetleri, Ermenilerde millî ihtilal fikirlerini uyandırmış ve geliştirmiştir.¹³ Fakat bu antlaşmadan çok önce Tanzimat'ın ruhuna uygun olarak, bir Osmanlı Milleti

Ermenilere muhtariyet verilmemiştir, ancak zımnen de olsa Ermeniler ve sözde onlara ait coğrafyanın varlığı kabul edilmiş oluyordu.

6 Köksal, “Ermeni Meselesinin...”, s. 8-9. Bu maddeler için bkz. Köksal, aynı yer, s. 9. Daha geniş bilgi için bkz. Kamuran Gürün, *Ermeni Dosyası*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2010, s. 157-160.

7 “*Babîali Ermenilerin oturdukları vilayetlerin yerel şartları dolayısıyla muhtaç oldukları islahat düzenlemeleri yapmayı ve Kürtlerle Çerkezlerle karşı ‘Ermenilerin’ emniyet ve huzurlarını korumayı taahhüt eder.*” Bkz. Yunus Özger, “Ermeni Tedhiş Cemiyetlerinin Oluşumunda Dinî-Millî Unsurlar ve Dış Bağlantılar (İfade Tutanaklarına Göre)”, *Hoşgörüden Yol Ayrımına Ermeniler*, Cilt: 4, Erciyes Üniversitesi Yayını, Kayseri 2009, s. 358.

8 Ahmet Eyicil, “1895 Maraş ve Zeyton İsyanı”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırmaları Merkezi (OTAM)*, S: 11, 2000, s. 157-159.

9 Köksal, “Ermeni Meselesinin...”, s. 8.

10 Köksal, “Ermeni Meselesinin...”, s. 10.

11 Gürün, *Ermeni Dosyası*, s. 153; Kemal Çiçek, *Ermenilerin Zorunlu Göçü (1915-1917)*, TTK, Ankara 2012, s. 8.

12 *Ermeni Komitelerinin A'mâl ve Harekât-ı İhtilâliyyesi: İ'lân-ı Meşrûtiyyet'den Evvel ve Sonra*, (Yay. Haz. Halil Edoğan Cengiz), Başbakanlık Basımevi, Ankara 1983, s. 9.

13 Eyicil, “1895 Maraş...”, s. 157-159; Köksal, “Ermeni Meselesinin...”, s. 5.

vücuda getirme endişe ve düşüncesinden olsa gerek, 29 Mart 1863'te yayımlanan Ermeni Milleti Nizamnamesi" ile Ermeniler, devlet içinde daha güçlü hale getirilerek, millî bilincin daha o zamanlarda, devlet eliyle bizzat verilmesine sebep olduğu söylenebilir.¹⁴ 99 maddelik nizamname muhtevası açısından neredeyse bir "millî anayasa" hüviyetindeydi. Bu nizamname "*Ermeni Patrikliğinde ruhbanın tahakkümünü kırıyor, milliyetçilerin kilise üzerindeki hakimiyetini artırıyor.*" Ermenilerde millî birliğin sağlanmasında önemli bir aşama olan nizamname; Katolik, Protestan ve Gregoryan mezheplerinde olan Ermenileri birleştirmiştir. Bu teşebbüs Ermeniler arasında ihtilal ruhu uyandırarak Ermeni meselesini gündemde tutmuştur.¹⁵ Bunun yanı sıra, Avrupalı devletler ve Amerika'nın misyonerlik faaliyetleri, Ermeniler arasında milliyetçilik ve buna bağlı olarak ihtilal fikirlerinin gelişimine doğrudan katkı sağlamıştır.¹⁶ Ayrıca Ermenilerin bağımsızlık ya da muhtariyet isteklerinde 1861 yılında Lübnan'a verilen nizamnamenin etkili olduğu söylenebilir.¹⁷

Ermeniler Avrupa devletlerinin desteğiyle cesaretlenerek, bağımsızlık elde etmek amacıyla örgütlenmeye başlamışlardır. İlk örgütlü cemiyetlerini 1860 yılında İstanbul'da Hayırseverler Cemiyeti (Benevolent Union) adıyla kurmuşlardır. Bu örgüt faaliyet alanı olarak, stratejik açıdan önemli bir bölge olan Adana Vilayetini seçmiştir. Görünüşte sosyal, iktisadî ve eğitim alanlarında hizmet vermek olan bu cemiyeti asıl amacı, Kilikya Ermenileri arasında millî bir bilinç uyandırmak ve oluşturmaktır.¹⁸ 1870 ile 1890 yılları arasında Van'da Araratlı, Muş'ta Okulseverler ve Erzurum'da Milliyetçi Kadınlar adıyla dernekler kurulmuştur. Milliyetçi kadınlar dışındaki diğer cemiyetler, Ermenilerin Birleşik Cemiyeti'ni kurmuşlardır. Bunlar görünüşte sosyal cemiyetler olarak faaliyet yürütmekteydiler.¹⁹ 1878 tarihinde Kara Haç adıyla ihtilalci bir örgütlenmeden sonra; Anavatan Müdafileri (1881), İhtilalci Armenekan Partisi (1885), İhtilalci Hınçak Partisi (1887), Taşnaksutyun (1890) gibi siyasi örgütler bu amaç için kurulmuşlardır.²⁰ 1893 tarihinde Amerika

14 Özlem Karasandık, "Ayrılkçı Ermeni Siyasal Örgütlerine Karşı Osmanlı Devletinin İlk Önlemleri ve Eleştiriler", *Ermeni Araştırmaları*, Sayı: 16-17, Kış 2004 - İlkbahar 2005. Geniş bilgi için bkz. Gülnihal Bozkurt, *Gayrimüslim Osmanlı Vatandaşlarının Hukuki Durumu*, TTK, Ankara 1996, s. 181-183.

15 Köksal, "Ermeni Meselesinin...", s. 5.

16 Remzi Kılıç, "Osmanlı Devleti'nde Amerikan Misyonerlerin Ermeni Okullarında Ermeni Milliyetçiliğine Etkileri", *19. Yüzyılda Büyük Devletlerin Ermeni Milliyetçiliğine Etkileri Sempozyumu*, Erciyes Üniversitesi, (22-24 Mayıs 2008), Kayseri, Cilt: IV, s. 61-80. Aynı makale için bkz. *Hoşgörülen Yol Ayrımına Ermeniler*, Cilt: 4, Erciyes Üniversitesi Yayını, Kayseri 2009.

17 Köksal, "Ermeni Meselesinin...", s. 6.

18 Ahmet Halaçoğlu, "XIX. Yüzyılın Sonlarında Ermeni İsyanları 1895 Trabzon Örneği", *Dünden Bugüne Türk Ermeni İlişkileri*, (Editörler: İdris Bal-Mustafa Çufalı), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Haziran 2003, s. 266; Gürün, *Ermeni Dosyası*, s. 186.

19 Gürün, *Ermeni Dosyası*, s. 186.

20 Çiçek, *Ermenilerin Zorunlu...*, s. 15-16.

Philadelphia’da 8. Episcopal Savior Church’de Ermenilerin toplantısında Hınçaklar bağımsızlık yemini etmişlerdir.²¹

Ermeniler, kurdukları hayır cemiyetlerini bölücü faaliyetlerde paravan olarak kullanmışlar. Bu cemiyetlerin asıl maksatları, Ermenilerde millî bilinç uyandırarak²² Avrupalı devletlerin himayesinde bağımsız bir Ermenistan kurmaktır. Birbirinden bağımsız gibi görüntü çizen hayır cemiyetlerinin bu gaye için siyasi ve ekonomik katkı sağlamışlardır.

Ermeni Hayırsever Cemiyeti’nin Kuruluşu ve Teşkilat Yapısı

Anadolu Ermenilerinin sosyo kültürel ve ekonomik kalkınmalarını sağlamak amacıyla Bogos Nubar Paşa’nın başkanlığında 1906 yılında Mısır’da Ermeni Yardımsever Hayır Cemiyeti (Ermeni Cem’iyyet-i Hâyriye-i ‘Umûmiyesi),²³ Mısır hükümetinin onayıyla kurulmuştur.²⁴ Cemiyetin merkezi Cemiyet Nizamnamesinin ikinci maddesine göre Kahire’dir. Cemiyetin adı Osmanlı belgelerinde Ermeni İttihâd-ı Mu’avenet Cemiyeti ve Tarakortzagam Muitionn Haüstz şeklinde de geçmektedir.²⁵ Nizamnamenin söz konusu maddesinde cemiyetin hiçbir siyasi faaliyet içerisinde yer almayacağı belirtilmiş, onuncu maddesinde ise siyasi bir cemiyete üye olan birinin bu cemiyete üye olamayacağı da vurgulanmıştır. Nizamnamenin birkaç yerinde siyasetten uzak bir cemiyet olduğu izleniminin uyandırılmaya çalışıldığı görülmektedir.²⁶ Meclis üyesi onuncu maddeye göre en az 9, en fazla 15 azadan oluşmaktadır. Başkanlar dokuz yıllığına merkez meclis idaresi başkanlığını yürüteceklerdir. Cemiyetin başkan yardımcıları da şu isimlerden oluşmaktaydı: Yakub Artin Paşa, Yervant Agaton Bey, Sandikkâr Mugurditch (Mıgırdıç) Antranikyan Efendi. Fahri Katibi Vahan Malezian Efendi. Üyeler ise Arakil

21 Çiçek, *Ermenilerin Zorunlu...*, s. 19.

22 Halaçoğlu, “XIX. Yüzyılın Sonlarında Ermeni İsyanları...”, s. 266.

23 Cemiyetin Ermenice adı “Parigor Zagan” (Yardımsever Cemiyeti)’dir. *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918*, Cilt I, (1914-1915), Genelkurmay Personel Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Genelkurmay Denetleme Başkanlığı Yayınları, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2005. ATASE, A ½, D 86, F 1-1, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Dahiliye Nezareti İdari Kısım Belgeleri (DH.İD.), Dosya No: 126, Vesika: 55-5. Bundan böyle BOA, şeklinde verilecektir. Cemiyetin nizamnamesinin 1909 tarihli basılı nüshasına dair transkripsiyon için bkz. Cahit Külekçi, “Osmanlı Devleti’nde Ermeni Cemiyetleri ve Ermeni Cemiyet-i Hayriye-i Umûmiyyesi Nizamnamesi”, *Hikmet Yurdu*, Yıl: 6, C: 6, Sayı: 12, Temmuz – Aralık 2013/2, ss. 391 - 405

24 BOA, DH.İD., 126/55-5.

25 *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Dahiliye Nezâreti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Belgeleri (DH. EUM)*, 2. Şube Dosya No: 20, Vesika No: 44.

26 “Cem’iyyet her günâ sıfât ve mâhiyet-i siyâsiyeden ‘arî olub sebeb-i teşekkül surf vazîfe-i insâniyetkârânenin ifâsıdır.” (Madde 1). “Cem’iyyet hiç bir sıfât ve mahiyet-i siyâsiyeyi hâ’iz değildir.” (Madde 7).

Nubar Bey, Kirkor Bağyayan Efendi, Karabet Şeridciyan Bey ve M. Markoson Bey idi. Merkez idare üyeleri genel meclisçe 3 yılda bir kısmen değiştirilecekti. Görevi sona eren üye yeniden seçilebilecekti. Üç yıllığına seçilen bir meclis idare üyesinin, yeni seçim tarihine kadar geçmiş olan müddeti, görev süresi olan 9 yıldan düşürülecekti. Meclis idare üyesinden birinin yerine seçilen her üye ancak selefinin görev süresi son bulacağı zamana kadar görevine devam edebilecekti. Cemiyet toplantı tutanakları meclis idare üyesinden birinin imzasıyla zapt altına alınacaktı. Cemiyetin genel meclisine üye olmak için 25 yaşında olma zorunluluğu vardı. Genel meclis yılın ilk üç ayında toplanacaktı. Cemiyet üyelerinin aidat vermesi zorunluluğu bulunmaktaydı. Merkez meclis idare üyesinden her biri üyeliği için teminat olmak üzere peşin olarak 200 İngiliz Lirası ya da bu değerde merkez idare kararıyla kabul edilmiş borç senedi ile yine belirtilen meblağ üzerinden tarla, bina gibi taşınmaz mallar göstermek zorundaydı.²⁷ Nizamnamenin yedinci maddesinde cemiyetin mali kaynakları; cemiyete giriş için verilen ücretlerden, piyangodan, gazete aboneliklerinden, gezdirilen iane kutularından, vasiyetlerden ve rozetlerden temin edilmekteydi.²⁸ Nizamnamenin on sekizinci maddesine göre her bir şube meclisi cemiyete yeni üye kazandırılmasını, para ve bağışları toplayarak cemiyetin genişlemesini sağlayacaktı. Toplantılar ve önemli konuların görüşülmesi kararlarının ancak cemiyetin merkezi olan Kahire’de alınacağı belirtilmektedir.²⁹ Üçüncü maddede ise cemiyete üye olmada cinsiyet ayırımı yapılmamaktaydı. Nizamname hükümlerine riayet eden ve vermeyi taahhüt ettiği meblağı düzenli olarak yatıran her Ermeni, cemiyete üye olabilecekti. Dördüncü maddede ise üye olanların her biri cemiyete kabul olunduğu zaman, giriş için taahhüt ettiği ücreti vermekle yükümlü idi.

1914 yılında 8533 üye ile Anadolu, ABD, Arjantin, Avrupa ve Afrika’da 142 şubesi vardı. Birinci Dünya Savaşı’nda bu örgütün faaliyetleri Osmanlı Devleti’nde yasaklandıktan sonra, Bogos Nubar Paşa, cemiyetin merkezini 1914 tarihinde Mısır’dan Paris’e nakletti. Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Yakın Doğu’da, Yunanistan, Fransa ve ABD’de Ermeni nüfusunun yoğun olduğu yerlerde yeni şubeler açtı. 1930 yılında Paris’te Avrupa üniversitelerinde okumak için Ermeni gençler için burs sağladı. 1930 yılında Bogos Nubar’ın ölümünden sonra petrol patronu olan Galust Gyulbenkian cemiyetin başkanlığını devraldı. İki yıl bu görevi sürdürdükten sonra yerine oğlu Zareh Nubar 1940 tarihinde başkan oldu. İkinci Dünya Savaşı’nda cemiyetin merkezinin Nazilerce işgal edilmesinden sonra merkez Paris’ten New York’a taşındı. 1942 tarihinde Arşak Karagyozyan cemiyetin dördüncü

27 BOA, DH.İD., 126/55-2.

28 BOA, DH.İD., 126/55; Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri..., ATASE, A ½, D 1023, F 3-3.

29 BOA, DH.İD., 126/55-3.

başkanı seçildi. Cemiyetin faaliyetleri 1953-1989 arasında Alex Manoogian'ın başkanlığı sürecinde daha etkin hale geldi. 1954 yılında Alex Manoogian "Alex ve Marie Manoogian" kültür fonu kurdu. Bu fonlar sayesinde, eğitim ve diğer alanlarda önemli gelişmeler elde edilmiştir. Bugün cemiyet 22 ülkede 80 şehirde faaliyet göstermektedir. 22.000 üye 120 şube, ABD, Avrupa, Yakın Doğu, Güney Amerika ve Avustralya'da dünya çapında yayılmış 27 kültür merkezlerine sahiptir. 2002 yılından bu yana Berge Setrakian cemiyetin başkanıdır.³⁰

Ermeni Hayırsever Cemiyeti'nin Amacı ve Faaliyetleri

Cemiyet, Ermenilerin ziraatta kalkınmaları, okul açarak eğitimlerinin geliştirilmesi gibi maddi ve manevi ihtiyaçlarının sağlanması için faaliyet göstermekteydi.³¹ Cemiyetin maksadı nizamnamesinin "Cem'ıyyet'in Teşkilâtı Maksadı Sıfat ve Mahiyeti" başlığı altında birinci maddede ele alınmıştır. Buna göre; "Anadolu'da sâkin Ermenilerin terakkiyat-ı fikriyesine ve tehzib-i ahlâkına yardım etmek. Ahâli-i merkûmenin ahvâl-i maddiye ve iktisâdiyesinin ıslâh ve a'lâsına çalışmak. Bu semerâtın istihsâline hâdim-i teşebbüsât ve neşriyatı teşvîk ve tergîb eylemek"³². Nizamnamenin onuncu maddesinin birinci fıkrasında "bir cem'ıyyet-i siyâsiyeye mensûb olan bir kimse bu cem'ıyyetin ne merkez idâre meclisine ne de şu'be meclislerine a'zâ olunamaz" ibaresi gerçekleri yansıtmamaktadır. Cemiyet üyelerinin çoğunluğunun Ermeni komite üyelerinden müteşekkil olduğu anlaşılmaktadır.³³

Başta Parigor Zagan olmak üzere bu isim altında kurulan bütün Ermeni cemiyetleri, Ermenilerin içinde buldukları maddi zorlukları kullanarak, maksatlarını açık ve gizli telkin etmişlerdir.

Nizamnameden, Ermenilerin eğitime ve ihtiyaçlarının giderilmesine önem verileceği görülmektedir. Bilindiği gibi ihtiyaç halindeki insanlar psikolojik olarak telkinlere daha müsaittirler.³⁴ Bunlara gaye-i hayaller daha kolay verilebilir. Başta Parigor Zagan olmak üzere bu isim altında kurulan Ermeni cemiyetleri, Ermenilerin içinde buldukları maddi zorlukları kullanarak, maksatlarını açık ve gizli olarak onlara telkin ettikleri görülmektedir. Söz

30 <http://datab.us/i/Armenian%20General%20Benevolent%20Union>

31 BOA, DH.İD., 126/55-5; Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri..., ATASE, A ½, D 86, F1.

32 BOA, DH.İD., 126/55-7.

33 Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri..., ATASE, A ½ D 86, F 1. "Bu cemiyet de diğerleri gibi siyâsi ve erkân-ı a'zâsı da bu nâm altında işgören komitecilerden mürekkeb kimselerdir."

34 Necmettin Tozlu, Kültür ve Eğitim Tarihimizde Yabancı Okullar, Akçağ, Ankara 1991, s. 66.

konusu cemiyet açtığı eğitim kurumlarıyla Ermeni gençlerinde, Ermeni millî istiklal düşüncesini aşılamağataydı. Nubar Paşa, Anadolu Ermenilerinde millî heyecanı ve Ermeni milliyetçiliğini uyandırmada birinci derecede önemli bir etken olarak gördükleri okulları açmada Ermeni şirketlerinden destek almıştır. Örneğin Van'ın Usbek Oğlu Mahallesi'nde Bogos Nubar Paşa adına Ermeni Miyasili? Şirketi tarafından bir dârülmüâllimîn açılmıştır.³⁵

Ermeni yapılanmaların, özellikle Ermeni gençlerini hayır müesseseleri adı altında kurdukları cemiyetler vasıtasıyla taraflarına çektikleri görölmektedir. Bu maksada matuf; okul, kütüphane, eytamhane, hastahane ve muayenehane açmaktaydılar. Yardımları Ermeniler arasında sınıf ve mezhep ayırmaksızın yapmaktaydılar. Köylerde Ermenilere arazi tedarik ederek ziraata dair fenni bilgiler vermek, ayrıca Ermeni sınaisinin geliştirilmesine katkı sağlamak da hizmetleri arasındaydı. Hatta Ermenilerin yaşadığı yerlerde meydana gelen doğal afetlerde muhtaçların ihtiyaçları karşılanmaktaydı.³⁶

Sosyo kültürel faaliyetlerle Ermeni gençlerinde istiklal fikrini uyandırmayı amaç edinen cemiyet, bunları gerçekleştirebilmek için maddi gereksinime ihtiyaç duymaktaydı. Bu, cemiyet üyeleri başta olmak üzere zengin Ermenilerden alınmaktaydı. Özellikle zengin Ermenilerin cemiyete kazandırılması için gayret sarf edildiği nizamnameden anlaşılmaktadır. Ülkenin birçok şehrinde kurulan Ermeni bankalarının emtiasının büyük bir kısmı da bu cemiyete aitti.³⁷

Cemiyetin faaliyet alanı bütün Osmanlı toprakları olmakla birlikte, özelde Anadolu Ermenileriydi. Faaliyetlerinin uygulanabilirliğini sağlamak amacıyla birçok yerde şube açmıştır.³⁸ Özellikle cemiyetin İstanbul'da bir merkezinin kurulması meşruiyet için ehemmiyet arz ettiğinden Noradinikyan Kabril, Sivas Mebusu Dagavaryan ve Ticaret Odası azasından Ardaşiz Hürmüz efendilerin gayretleriyle İstanbul'da 10 Şubat 1914 tarihinde Galata'da Azaryan Hanı'nın ikinci katında bir şubesi açılmıştır.³⁹ Zira İstanbul'da bir şube açılması merkezin İstanbul merkezli çalışacağı manasına gelmekteydi. Cemiyet aynı zamanda Kafkasya'da, Bulgaristan'da, Romanya'da, Amerika'da ve Avrupa'nın birçok şehrinde de şubeler açmıştır.⁴⁰

35 BOA, DH.İD., 30-2/4.

36 BOA, DH.İD.,126/55-2.

37 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Kalem-i Hususi (DH.EUM.KLH.), Dosya No: 2, Vesika No: 26-2.

38 Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri..., ATASE, A ½, D 86, F 1; DH.İD., 126/55-2.

39 BOA, DH.İD., 126/55-5.

40 Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri..., ATASE, A ½, D 1023, F 3.

Sözde Anadolu Ermenilerinin ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla kurulan ve cemiyetin nizamnamesinde de hiçbir siyasi teşekkül içinde olunmayacağı beyan edilmiş olsa da bu nizamnamede belirtilen maddelerin cemiyetin asıl gayesini gizlemek amacı taşıdığı faaliyetlerinden anlaşılmaktadır. Anadolu’da birçok yerde şube açan cemiyetin İstanbul şubesi reisi ayan azasından eski Hariciye Nazırı Gabriel Noradunkyan Efendi⁴¹ ile kasası ve Mısır’da ikamet eden ve yılın birçok ayını Cenevre’de ailesinin yanında geçiren Ziraat Nezareti eski müfettişlerinden Agaton Bey, bu cemiyet aracılığıyla Rus askeri ile birlikte Van’a hücum eden Ermenilere silah ve mühimmat sağlamışlardır.⁴² Devlet hizmetinde görev yaptığı dönemlerde sadakat gösteren Gabriel Noradunkyan Efendi, 26 Ocak 1913’te Fransa’ya yerleştikten⁴³ sonra Ermeni meselesinin Avrupa’da akis uyandırması için Avrupa kamuoyu nezdinde girişimlerde bulunmuştur. Hariciye Nezareti’nde görevli bulunduğu sıralarda da nüfuz sahibi olmuştur. Elde ettiği bu nüfuz sayesinde Avrupa kamuoyunun Ermeni meselesine alaka göstermesini sağlamıştır. Bern Sefirinin 18 Nisan 1911 tarihli tahriratında Gabriel Noradunkyan Efendi’nin Osmanlı Devleti aleyhinde faaliyetlerde bulunduğundan, İsviçre’de kurulan Ermeni komitelerinin propagandalarını yaptığından bahsedilmektedir. Ermeni meselesi ile Avrupa’da bizzat ilgilenmiş olan Noradunkyan Efendi, Ermeni örgütlerinin yapılanmalarında ve idarelerinde önemli görevler ifa etmiştir. Avrupa’da Özellikle Vagaton Kapamacıyan, Aryan Mugurditch (Mıgırdıç) gibi Ermeni meselesini idare edenler Gabriel Noradunkyan Efendi’den aldıkları talimatlara göre faaliyette buldukları Bern Sefirinin tahriratından anlaşılmaktadır. “*Hükümet-i seniyyenin ve millet-i Osmaniye’nin gâye-i siyâsiyesine büsbütün muhâlefet*” etmektedir. Adı geçen tahriratta Osmanlı vatandaşı olan ve Osmanlı Devleti aleyhine çalıştığı anlaşılan eski Osmanlı bürokratinin İstanbul’a çağrılmasının gereğine değinilmektedir.⁴⁴ Ayrıca bu kişinin bu kadar müddet zarfında İsviçre’de rahat durmayacağı ve Ermeni komiteleri ile münasebet kuracağı gözden kaçırılmayacağı da belirtilmektedir.⁴⁵ Ayan Meclisi’nden izinli olarak tedavi bahanesiyle İsviçre’ye gitmiş olan Noradunkyan Efendi’ye düzenli olarak maaşı da yatırılmıştır.⁴⁶

41 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Dahiliye Nezareti, Emniyet-i Umûmiye Müdüriyeti (DH.EUM.), Dosya No: 20, Vesika No: 49-1. Gabriel Noradunkyan Efendi hakkında bilgi için bkz. Ercan Karakoç, “Osmanlı Hariciyesinde Bir Ermeni Nazır: Gabriyel Noradunkyan Efendi”, *Uluslar arası İlişkiler*, Cilt 7, Sayı 25 (Bahar 2010), s. 157-177.

42 BOA, DH.EUM., 20/49-1, 2.

43 Karakoç, “Osmanlı Hariciyesinde Bir Ermeni Nazır...”, s. 167.

44 BOA, DH.EUM., 20/493-3.

45 BOA, DH.EUM., 20/49-5.

46 BOA, DH.EUM., 20/49-3.

Osmanlı Devleti'nin her tarafında bilhassa da Vilayet-i Şarkkiye'de⁴⁷ muhtelif şubeler açan Ermeni Hayırperver Cemiyeti'nin başkanlığını yapan Boğos Nubar Paşa, zengin Ermeni tüccarlarından topladığı paralarla Ermeni komiteleri vasıtasıyla silah ve askeri mühimmat satın aldığı belgelerden anlaşılmaktadır. Bu silahların özellikle Van bölgesinde Ermeni isyanında kullanıldığı söylenebilir. Birinci Dünya Savaşı esnasında Bogos Nubar'ın Türkiye'de yaptırdığı cinayetlerin elebaşısı olan Dagavaryan'ı Kafkasya'ya gönderip burada Eçmiyazın Katagikosu ve Kafkasya valisi Prens Voronçof Doşkof ile müteaddid defalar görüşmüştür.⁴⁸ Nizamnamenin yedinci maddesinde “*beyân kılındığı üzere cem'iyet hiç bir sıfât ve mahiyet-i siyâsiyeyi hâ'iz değildir. Binâ'enaleyh bir cem'iyet-i siyâsiyeye mensûb olan bir kimse bu cem'iyetin ne merkez idâre meclisine ne de şu'be meclislerine a'zâ olunamaz.*”⁴⁹ ibaresi yazılmış olsa da aslında bu cemiyetin üyeleri aynı zamanda Osmanlı ülkesinde Ermenistan Devleti vücuda getirmek düşüncesinde olan Taşnak, Hınçak ve diğer Ermeni komitelerinin üyeleri olduğu, yardım faaliyetleri adı altında dışarıdan birçok silah ve askeri mühimmat getirdikleri anlaşılmaktadır.⁵⁰ Bunda II. Meşrutiyetin getirdiği özgürlük ortamının verdiği avantajla silah ithalinin ve silah alım satımının serbest olmasının önemli etkisi olduğu söylenebilir. Özellikle isyan ve ihtilal merkezi olarak seçtikleri Van ve havalisindeki Ermeni örgütlere silah temin etmişlerdir (9 Ağustos 1915).⁵¹ Bu isim altında birçok komitecinin başta Mısır olmak üzere Adana, Halep ve Suriye'den silah ithal ettikleri bilinmektedir.⁵²

Cemiyet, kuruluşundan 1915 tarihine kadar açık ve gizli faaliyetlerini Avrupa'da ve Osmanlı Devleti'nin muhtelif şehirlerinde devam ettirmiştir. Bu cemiyetin zararlı faaliyetler içinde olduğu 4. Ordu Kumandanlığına gönderilen 30 Nisan 1915 tarihli şifre telgrafta bahsedilmektedir. Bu ve diğer cemiyetlerin, Osmanlı Devleti'nin mukadderatına aykırı fiil ve teşebbüslerin odağında olduğu genel harp ilanında mı anlaşıldı? sorusu akla gelebilir. Bu cemiyetin, Osmanlı Devleti'nde Ermenistan adı altında müstakil bir devlet kurmak amaç ve idealini taşıdığı birçok hadisede görülmesine rağmen, ancak bu tür cemiyetlerin faaliyetleri I. Dünya Savaşı'nda durdurularak şubeleri kapatılmıştır. Dahiliye Nazırı Talat Paşa, Başkumandanlık Vekaletine

47 Vilayet-ı Şarkkiye'ye Osmanlı Devleti'nde Vilayet-ı Sitte'de denmekteydi. Avrupalılar ve Ermeniler ise Six Armenian Vilayets ya da Turkish Armenia olarak tanımlamaktaydılar. Altı Doğu Vilayeti manasına gelen bölge, Osmanlı idari taksimatına göre; Erzurum, Van, Bitlis, Diyarbekir, Elazığ ve Sivas vilayetlerinden oluşmaktaydı. Bkz. Enis Şahin, Fikret Yavuz, “Türk Doğu Vilayetlerine Dair Bir Amerikan Belgesi”, *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, Yıl: 2008, Cilt: 10, Sayı: 1, s. 385.

48 BOA, DH.EUM.KLH., 2/26-2.

49 BOA, DH.İD., 126/55.

50 *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri...*, ATASE, A ½, D86, F 1-1.

51 BOA, DH.EUM.KLH., 2/26-4.

52 *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri...*, ATASE, A ½ D 86 F 1-1.

gönderdiği yazıda her türlü menfi hareketin içinde yer alan ve Osmanlı Devleti'nin iç güvenliği için önemli bir sorun oluşturan Ermeni yapılanmalarının tehlikelerine dikkat çekerek, bu cemiyetlerin yıkıcı ve bölücü faaliyetlerine kesinlikle müsaade edilmemesini istemiştir. Bütün siyasi teşkilatların lağvedilmesine dair çıkarılan kanunla adı geçen hayır cemiyetiyle birlikte bütün Ermeni komiteleri kapatılmıştır (24 Nisan 1915).⁵³

Sonuç

Osmanlı Devleti'nde sosyo kültürel amaçlı kurulan Ermeni cemiyetlerinin yardım faaliyetleri adı altında Osmanlı Devleti'nin "hukuk-ı şahanesine" aykırı fiillerin odağında yer aldıkları göze çarpmaktadır. Çalışmada etnik temeli baz alarak kurulan cemiyetlerin menfi faaliyetlerinin devletin mukadderatına zarar verebileceğinin, dönemin devlet idarecilerince gözden kaçırılmaması gereken bir durum olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla bu amaçla kurulan cemiyetlerin tek bir etnik unsur üzerinden yürüttükleri yardım faaliyetlerinin mahiyetini takip edilmesi önemli gözükmektedir.

Çalışmada azınlık örgütlenmelerinin devletin mukadderatına yönelik fiil ve teşebbüsler içerisinde yer aldıkları sonucuna varılabilir. Bu çalışma ile Bogos Nubar Paşa'nın başkanlığında kurulan Ermeni Yardımsever Cemiyetinin, yoksul Ermenilerin maddi ve manevi sorunlarını çözdüğü görülse de Ermenilerde millî bilinç oluşturma ve geliştirmede önemli rol oynadığı, özellikle yardım faaliyetleri adı altında Osmanlı Devleti'nde menfi faaliyetler yürüttüğü anlaşılmaktadır.

53 *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri...*, ATASE, A ½, D 50, F 1-3.

Kaynakça

Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Osmanlı Arşivi

Dâhiliye Nezâreti Emniyet-i Umûmiyye Müdîriyeti (DH.EUM., 2. Şb.)

Dahiliye Emniyet-i Umumiye Kalem-i Hususî (DH.EUM.KLH)

Dahiliye Nezareti İdari Kısım (DH.İD.)

Yayımlanmış Arşiv Belgeleri

Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918, Cilt I, (1914-1915), Genelkurmay ATASE ve Genelkurmay Denetleme Başkanlığı Yayınları, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2005.

Telif Tedkik Eserler ve Makaleler

Bozkurt, Gülnihal. *Gayrimüslim Osmanlı Vatandaşlarının Hukuki Durumu*, TTK, Ankara 1996.

Cengiz, Recep. “Ermeni Milliyetçiliğinin Doğuşu/ Gelişimi: Sosyolojik Bir Yaklaşım”, *Hoşgörüden Yol Ayrımına Ermeniler*, Cilt: 4, Erciyes Üniversitesi Yayını-163, Kayseri 2009.

Çiçek, Kemal. *Ermenilerin Zorunlu Göçü (1915-1917)*, TTK, Ankara 2012.

Ermeni Komitelerinin A'mâl ve Harekât-ı İhtilâliyyesi: İ'lân- ı Meşrûtiyyet'den Evvel ve Sonra, yayına hazırlayan Halil Erdoğan Cengiz, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1983.

Eyicil, Ahmet. “1895 Maraş ve Zeytun İsyanı”, *OTAM*, S: 11, 2000, ss. 157-210.

Gürün, Kamuran. *Ermeni Dosyası*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2010.

Halaçoğlu, Ahmet. “XIX. Yüzyılın Sonlarında Ermeni İsyanları 1895 Trabzon Örneği”, *Dünden Bugüne Türk Ermeni İlişkileri*, (editörler: İdris Bal-Mustafa Çufalı), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Haziran 2003.

- İskefiyeli, Zeynep. “Ermeni Kimliğinin Oluşumunda Din Faktörü: Hristiyanlık, Kilise ve Misyonerler”, *Akademik İncelemeler*, Cilt: 2, Sayı: 1, Yıl: 2007, ss. 231-255.
- Karakoç, Ercan. “Osmanlı Hariciyesinde Bir Ermeni Nazır: Gabriyel Noradunkyan Efendi”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 7, Sayı 25 (Bahar 2010), ss. 157-177.
- Karasandık, Özlem. “Ayrıılıkçı Ermeni Siyasal Örgütlerine Karşı Osmanlı Devletinin İlk Önlemleri ve Eleştiriler”, *Ermeni Araştırmaları*, Sayı: 16-17, Kış 2004 - İlkbahar 2005.
- Kılıç, Remzi. “Osmanlı Devleti’nde Amerikan Misyonerlerin Ermeni Okullarında Ermeni Milliyetçiliğine Etkileri”, *19. Yüzyılda Büyük Devletlerin Ermeni Milliyetçiliğine Etkileri Sempozyumu*, Erciyes Üniversitesi, (22-24 Mayıs 2008), Kayseri, Cilt: IV, ss. 61-80.
- Köksal, Osman. “Ermeni Meselesinin Uluslar arası Gündeme Taşınmasında Kilisenin Misyonu”, *Tarihte Türkler ve Ermeniler*, Cilt: 9, (edt: M. Metin Hülagu, Musa Şaşmaz, Taha Niyazi Karaca), TTK, Ankara 2014.
- Küleççi, Cahit. “Osmanlı Devleti’nde Ermeni Cemiyetleri ve Ermeni Cemiyet-i Hayriye-i Umûmiyyesi Nizamnâmesi”, *Hikmet Yurdu*, Yıl: 6, C: 6, Sayı: 12, Temmuz – Aralık 2013/2, ss. 391 - 405
- Özger, Yunus. “Ermeni Tedhiş Cemiyetlerinin Oluşumunda Dinî-Millî Unsurlar ve Dış Bağlantılar (İfade Tutanaklarına Göre)”, *Hoşgörüden Yol Ayrımına Ermeniler*, Cilt: 4, Erciyes Üniversitesi Yayını-163, Kayseri 2009.
- Sonyel, Salahi R. *Osmanlı Ermenileri*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2009.
- Şahin, Enis - Fikret Yavuz. “Türk Doğu Vilayetlerine Dair Bir Amerikan Belgesi”, *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, Yıl: 2008, Cilt: 10, Sayı: 1.
- Tozlu, Necmettin. *Kültür ve Eğitim Tarihimizde Yabancı Okullar*, Akçağ, Ankara 1991.

İnternet arşivi

<http://datab.us/i/Armenian%20General%20Benevolent%20Union>.

Ermeni Cem'iyeti Hayriye-i 'Umûmiyesi Nizâmnâmesi

Cem'iyet'in Teşkilâtı Maksadı Sıfat ve Mahiyeti

Birinci Madde: Mısır'da Bogos Nubar Paşa Hazretlerinin delâletiyle "Ermeni Cem'iyet-i Hayriye-i 'Umûmiyesi" nâmında bir cem'iyet teşkil olunmuştur ki bu cem'iyetin maksadı ber-vech-i atîdir.

1. Anadolu'da sâkin Ermenilerin terakkiyât-ı fikriyesine ve tehzîb-i ahlâkına yardım itmek .
2. Ahâli-i merkûmenin ahvâl-i maddiye ve iktisâdiyesinin ıslâh ve a'lâsına çalışmak
3. Bu semerâtın istihsâline hâdim-i teşebbüsât ve neşrîyâtı teşvîk ve tergîb eylemek

Cem'iyet her günâ sıfât ve mâhiyet-i siyâsiyeden 'arî olub sebab-i teşekkül sırf vazîfe-i insâniyetkârânenin ifâsıdır. Bu husûs cem'iyetin şart-ı esâsini teşkil ider.

İkinci Madde: Cem'iyetin merkez ve meclis idâre-i merkeziyesi Mısır'ül Kahirededir.

A'zânın Şerâ'ite Kabûlü

Üçüncü Madde: İşbu cem'iyete a'zâ ta'yîn olunabilmek için merkez idâre meclisine yâhûd sûret-i teşekkülü zîrde mezkûr şu'belerinden birinin meclis-i mahalliyesine mürâ'ca'at itmek yâhûd a'zâdan iki zât tarafından meclis-i mezkûreden birine takdîm idilmek lâzım gelir nâmzedin kabûlü celsede hâzır bulunan a'zânın ekseriyet-i arâsı ile ve zîrde mûnderic on üçüncü maddenin hükmü dâ'iresinde taht-ı karâra alınur.

Binâ'en aleyh işbû nizâmnâme ahkâmına ri'âyet ve a'zâ tarafından te'diyesi lâzım gelen meblâğî sûret-i muntazamada te'diye ideceği ta'ahhüd iden zekûr ve inâs her Ermeni bilâ tefrîk mezâhib-i a'zâlîğa kabûl olunabilir.

Duhûliye İ'ânesi Te'diyât-ı Mâhiye

Dördüncü Madde: A'zâdan her biri cem'iyete kabûl olunduğu zaman duhûliye i'ânesi te'diyesine mecbûrdur. Bunun mikdârı günü re'yine muhavvel ise de

bu meblâğ Mısır parasıyla on guruşdan dîn olamaz. Bundan mâ'adâ her a'zânın mâhiye bir meblâğ mukannin te'diye itmeleri lâzım gelir ki bunun ta'yîn-i mikdârı kezâ kendi re'ylerine muhavvel bulunmakla berâber Mısır için şehri beş beş guruşdan ve memâlik-i sâ'ire için buna mu'âdil bir meblâğdan dîn olamaz.

A'zâ bir senelik te'diyât-ı mâhiyeyi def'âten tesviye idebülürler.

A'zâ-yı Mün'ime ve A'zâ-yı Fahriye

Beşinci Madde:

1. Cem'iyete def'âten bin İngiliz lirası ihdâ iden zevâta merkez meclis-i idâresi tarafından "A'zâ-yı Mün'ime" 'unvânı virilür.
2. Cem'iyete def'âten dört yüz İngiliz Lirası ihdâ iden zevâta "a'zâ-yı fahriye" 'unvânı i'tâ olunur.

Bundan mâ'adâ merkez idâre meclis-i cem'iyete hıdmât fevk'al'âde de bulunan zevâta bu 'unvânlardan birini virebilür. Bu bâbdaki karâr ancak merkez idâre meclisini teşkîl iden a'zânın lâ-ekâll dörtde üçü nisbetinde bir ekseriyetiyle kabûl olduğu takdîrde meşrû'dur. İlk idâre meclis a'zâsı cem'iyetin te'sisinde sebk iden hıdmetleri cihetiyle "a'zâ-yı fahriye" 'unvânına kesb-i istihkâk itmişlerdir. "Onuncu maddeye mürâca'at oluna"

Tard

Altıncı Madde: A'zâdan birinin bir hareket-i gayr-ı lâyıkası tahakkuk iderse merkez idâre meclisi tarafından celsede hâzır bulunan a'zânın re'y-i sülüsânı ile ve zîrde münderic on üçüncü ahkâmı dâ'iresinde a'zâ-yı cem'iyet cedvelinden ismi terkîn olunur. Mâhiyeleri muntazaman te'diye itmeyen her a'zânın cem'iyete intisâbı ta'ahhüdünün 'adem-i îfâsı cihetiyle zâ'il olur.

Cem'iyet'in hâsılatı

Yedinci Madde: Cem'iyetin hâsılatı mevâdd-ı atıyyeden müteşekkildir.

1. Duhûliye i'ânesi
2. Te'diyât-ı mâhiye

3. İ'ânât

4. Vasiyetler

5. Merkez idâre meclisi tarafından ihdâs olunacak hâsılat-ı sâ'ire

Hâsılâtın sûret-i isti'mâli

Sekizinci Madde: Cem'iyetin sermâyesi hesâbına tahsîs olunacak hâsılât şunlardır.

1. Duhûliye i'ânesi

2. Te'diyât-ı mâhiyenin sūdüsü

3. Sûret-i isti'mâli ta'yîn ve tasrîh olunmaksızın cem'iyete ihdâ ve teberrû' edilmiş meblağ ile 'aynen vukû' bulan teberru'âtın bedelâtı cem'iyetin sermâyesine hiç bir sebeble dokunulamaz. Bu şart dahî mevâdd-ı esâsiye-i teşkiliyedendir.

Sermayeyi teşkil iden meblağ merkez idâre meclisine birinci derecede hâ'iz i'tibâr-ı devlet eshâmına yahud sâ'ir birinci derecede tahvîlâta veyâ şehir dâhilinde îrâd getirir emlâke tahvîl olunacaktır.

Mahiyelerden müteşekkil bulunan sermâye hesâbına a'id olan bâlâda mezkûr sūdüsü tenzî olunduktan sonra kısm-ı mütebâkisi ve sermâye hesâbına iştirâ idilen tahvîlâtın fâ'izleri merkez meclis idâresi tarafından her sene birinci maddeye tevfikân cem'iyetin maksadının îcâb itdiği cehâta sarf olunacaktır.

Sâ'ir menâbi'den alınan hâsılâtın sûret-i sarf ve isti'mâli merkez idâre meclisince ta'yîn idilecektir.

Bir maksad-ı mahsûsi ve muayyen için vasiyet yahud teberru' tarafından ta'yîn kılınan maksada hasr ve tahsîsi kılınur.

Makbûz senedâtının ve 'ilm u hâberlerin imzâsı ve cem'iyetin adresi

Dokuzuncu Madde:

1. Nakde yahud emvâle a'id husûsâtda yahud duhûliye i'ânesiyle mâhiyelerin ve terk u teberrû' ve ale'l 'umûm her ne nâm ve sûretle olursa olsun cem'iyete i'tâ yahud teslim olunacak meblağ ve tahvîlâtın tahsîli için merkez meclis

idâresi re'isinin yahud re'is vekillerinin ve bunların gaybûbeti zamanında merkez idâre meclisince ta'yîn kılınan bir a'zânın emr u imzâsına terdîfen sandukkârın yahud vekîlinin imzasını hâvî makhbûz veya ilm u hâber mukâbilinde icrâ idilmiş olması lâzım gelür. Şu'belere a'id tahsilâta gelince bunların sûret-i icrâsı on sekizinci maddede tasrîh olunmuşdur.

2. Bi'l amîle mekâtib ve muhârrerât bilâ istisnâ cem'iyetin idâre-i merkeziye nâmına irsâl olunur.

3. Ma'al-i muhtelifeden irsâl olunacak meblâğ ve hedâyâ yine cem'iyetin idâre-i merkeziye sandukkârına gönderilür.

Merkez İdare Meclisi

Onuncu Madde:

1. Merkez idâre meclisi makarrı Mısır'ül Kahiredir. Meclis-i mezkûr hadd-i asgârî olarak dokuz ve hadd-i a'zâmî olarak on beş a'zâdan mürekkebirdir. Merkez idâre meclisi ile şu'be meclisi a'zâsı zîrde mu'ayyen vezâ'ifi bilâ ücret ifâ iderler.

Yedinci maddede beyân kılındığı üzere cem'iyet hiç bir sıfât ve mahiyet-i siyâsiyeyi hâ'iz değildir. Binâ'enaleyh bir cem'iyet-i siyâsiyeye mensûb olan bir kimse bu cem'iyetin ne merkez idâre meclisine ne de şu'be meclislerine a'zâ olunamaz.

Merkez idâre meclis işbû maddenin fıkra-i salisesi hükmü müstesnâ olarak şimdilik zevât-ı atıyyeden mürekkebirdir.

Re'is Bogos Nubar Paşa. Re'is vekilleri: Yakub Artin Paşa Yervant Agaton Bey. Sandikkâr Mığırđıç Antranikian Efendi. Kâtib-i Fahri : Vahan Malezian Efendi. A'zâ: Arakil Nubar Bey. A'zâ: Kirkor Bağyayan Efendi. A'zâ: Karabet Şeridciyan Bey. A'zâ: M. Markoson Bey

2. Merkez idâre meclis a'zâsı meclis-i 'umûmîce her üç senede bir kısmen tebdîl olunur şöyle ki dokuz sene zarfında meclis-i mezkûr imzâsı 'umûmen tebdîl itmiş olur. Mu'amele-i tecdîdiyyenin sûret-i icrâsına gelince ilk üç senenin hitamında meclis-i 'umûmî tebdîli lâzım gelecek a'zâ-yı kur'a keşîdesiyle ta'yîn ider. Birinci def'a a'zânın tebdîli bu sûretle icrâ olunduktan sonra diğeri a'zâ diğeri a'zâ intihâbları târîhine göre hitâm müddet-i muvâzzafiyetleri tebdîl idilür.

Müddet-i me'muriyeti hitâm bulan a'zâ yeniden intihâb olunabilir. Merkez idâre meclis a'zâlığına ancak ayda lâ-ekall yirmi beş guruh mâhiye te'diye idenler a'zâ intihâb olunabilirler.

3. Merkez idâre meclisini terkîb iden a'zânın on beşden düne tenezzül itdiği halde hadd-i nizâmiyesine iblâğ idilinceye kadar muvakkaten îfâ-yı vazîfe itmek şartıyla meclis-i mezkûr bir veyâ ziyâde a'zâ intihâb ve kendüsüne tedkik idebilir.

Meclis-i 'Umûmi bu intihâbâtı ta'kîb iden ilk ictimâ'da bu sûretle merkez idâre meclisine alınan a'zânın vazîfesini tasdik veyahud yerlerine sûret-i kat'iyede diğerlerini intihâb ider. Üç senelik devre zarfında intihâb olunan her bir meclis idâre a'zâsının târîh-i intihâbına kadar geçmiş olan müddet meclis idâre a'zâlığından müddet-i nizâmiyesi olan dokuz seneden tenzîl olunur.

Meclis-i idâre a'zâsından birinin yerine intihâb olunan her a'zâ ancak selefinin müddet-i me'mûriyeti hitâm bulacağı târihiye kadar îfâ-yı vazîfe ider. Meclis zâbntâmeleri ictimâ' riyâset iden zâtın yahud ictimâ'-i mezkûrede hâzır bulunan meclis-i idâre a'zâsından birinin imzâsını hâvî bulunmak lâzım gelür. Zabntâme sûretleri yahud zabntâmelerden istinsâh ve istihrâcî lâzım gelen fukârası mu'teber olmak için merkez meclis idâresi re'isinin yahud re'isi vekillerinin birinin imzâsını hâvî bulunmalıdır.

On birinci Madde: Merkez Meclis İdâresi a'zâsından her biri me'mûriyeti için te'mînât olmak üzere nakden iki yüz İngiliz Lirası yahud o kıymetde merkez idâre karârıyla kabûl olunmuş eshâm veya yine iki yüz İngiliz Lirası kıymetinde emvâl-i gayr-i menkûle ibrâz ve terhînine mecbûrdur.

Bu meblağ veyâ eshâm merkez meclis idâresi a'zâsının müddet-i me'mûriyeti hitâm bulub cem'iyetle hiç bir ilişik ve alakaları kalmadığı tahakkuk idinceye kadar Kredi Lot Bankasının Kahire şu'besine mevdû' kalacaktır.

Te'mînât makâmından virilmiş eshâmın fâ'iz kuponlarının bedeli va'delerinin hîn-ı hulûlünde sâhibleri tarafından tahsîl idilecektir.

On ikinci Madde: Merkez Meclis İdâresi her sene a'zâsı meyânından bir re'is iki re'is vekîli bir kâtib-i fahrî ve bir sandıkkârî intihâb ider. Ma'amâfih ilk dokuz senelik müddet için Bogos Nubar Paşa merkez meclis idâresi riyâsetini îfâ idecektir. Her hangi bir sebeble bu me'mûriyet mahal kaldığında re'is üç sene müddet için merkez meclis idâresi tarafından intihâb olunacaktır. Meclis'in maaşlı bir kâtib-i 'umûmisi ve cem'iyetin dâ'ire-i mu'âmelâtı tevsi'idübe lüzüm-ı hissolundukca îcâbı kâdar me'mûriyet-i sâ'iresi bulunacaktır.

Meclis idâre kitâbet-i 'umûmiye vazîfesini sûret-i istisnâ'iyeye ve muvakkatede olarak a'zâsından birine tevdi' edebilir.

On üçüncü Madde:

1. Merkez Meclis İdâresi cem'iyetin menâfi'î icâb itirdiği zamanlarda 'akd-ı ictimâ' ider. İctimâ' re'isin yahud mümâileyhin gaybûbeti takdîrinde re'is vekillerinden birinin da'vetiyle vukû' bulur.

A'zâdan üçü talep itdikleri zaman dahî meclis-i mezkûr ictimâ'a da'vet olunur. Meclisde hâzır bulunmayan a'zâ kendi nâmlarına vekâleten beyân-ı re'y hakkını a'zâ-yı sâ'ire meclisden birine tevdi' edebilirler.

İctimâ'larda virilen karârların sıfat-ı meşrû'iyeti hâ'iz bulunması a'zâ-yı meclisin mikdâr-ı mecmû'undan lâ-ekâll nısfının biz'zât yahud bi'l vekâle vücûduna tevekkuf ider. Ma'a mâfih lâ-ekâll üç a'zânın bi'z-zât vücûdu şart olub diğere a'zâ re'ylerini refiklerine tevdi' edebilirler.

Merkez Meclis İdâresinde karârlar bi'z-zât yahud bi'l vekâle isbât-ı vücûd iden a'zânın ekseriyet-i arasıyla virülür. Te'di-i arâ vukû'unda re'is hangi cihette bulunursa o cihetin re'yi ma'mûliyedir.

Meclisçe intihâbât icrâsı esnâsında a'zâ-yı mevcûde ekseriyet-i mutlaka teşkil idemedikleri takdîrde ikinci def'a arâya mürâ'ca'ât olunur. Ve bu hâlde ekseriyet nisbî kâfi 'add olunur.

Bununla beraber bir a'zânın hiç bir husûsda kendi re'yinden fazla olarak ya'nî vekâlet sûretiyle birden ziyâde re'ye hakkı olamaz.

Ondördüncü madde:

Merkez meclis idâresi cem'iyetin umûr ve mu'âmelâtı hakkında en vâsi salâhiyeti hâ'izdir.

Ale'l husûs cem'iyetin maksadının mevki' fa'al ve tatbîke vaz'ına hâdim bi'l cümle umûra ez-cümle mektebler kütüphâneler kırâ'athâneler dâr'us-sınâ'alar hastahâneler eytâmhâneler hastagân mu'âyenehâneleri ve buna mümâsil mü'essesât-ı hayriye te'sis itmek ve bu gibi mü'essesâta i'âne tahsis eylemek ve bilâ tefrik mezâhib her sınıf Ermenilere mu'âvenetde bulunmak ve Ermeni köylerine tohumluk ve mevâşi ve kâbil-i zer'-i arazi tedârîki sûretiyle yardım itmek ve köylerde zirâ'ate dâ'ir ma'lûmât-ı fenniye-i 'amelîyeyi ta'mim ve sanâyi'-i mahalliyenin terakkisine hizmet eylemek ve

ahvâl ve şerâ'ite memlekete muvâfık olarak esbâb-ı sâ'i ve vesâ'it-i intifâ'-i tehiyye eylemek kaht ve galâ' harik yahud sâ'ir günâ afât ve musâ'ibden mutazarrir veya 'alel-i sâriyyeye düçâr ve binâ'enaleyh muhtâc-ı i'âne olanlara mu'âvenet itmek ve vasiyet veyahud teberru' olunan meblâğî icâbına göre kabûl veyâ redd itmek ve yedinci maddede mezkûr menâbi'-i hâsılât hâricinde diğêr günâ menâbi'-i hâsılât dahî ihdâs eylemek ve cem'iyet hesabına ahz ve kabz ve sarfiyât ve te'diyât icrâ ve eshâm ve tahvîlât kabûl ve tesellüm ve emvâl-i menkûle ve gayr-ı menkûleyi tasarruf ve emânât tevdî' yahud istirdâd eylemek ve cem'iyetin nef'ine emvâl-i menkûle ve gayr-ı menkûle tasarruf yahud anları fûruht ve hukûk-ı idâriyyesi ya'ni vekîl veyâ vasî vâsitasıyla idâre olunan emvâl-in hakk-ı istirdâdı ve emvâl-i mezkûrenin ahire tevdî' ve vekîl ve vâsînin sıfat ve vazîfesinin nez'î kendisine "yani merkez meclis idâresine" aid olmak şartıyla vekîl ve vasî nasb eylemek salâhiyetini hâ'izdir.

İşbu izâhât merkez idâre meclisinin tahdîd-i salâhiyetini değıl ancak hâ'iz bulunduğı salâhiyetlerin ta'rîf ve tefsîrini mutazammındır.

Hülâsaten merkez idâre meclisi meclis-i 'umûmiye münhasır olmayan bi'l cümle hukûk ve salâhiyete mâlikdir. Merkez idâre meclis-i hukûk ve salâhiyetini kısmen yahud tamamen a'zâsının iki yahud üçünden mürekkeb bir komisyon yahud müt'e'addid komisyonlara tevdî' idebilir.

2. Meclis idâre nezdinde mevcûd eshâm ve tahvîlâtı ve mebâlîğî Kredi Line Bankasının Kahire şubesine yahud Kahire'de mezkûr bankanın şubesi bulunmazsa diğêr birinci sınıf bir bankaya tevdî' idecektir.

3. Meclis-i cem'iyetin senevî muvâzene cedvelini ceride-i resmiyesinde neşredeceğı gibi her bir şubeye bunun bir suretini gönderecek ve müddet-i me'mûriyeti hakkındaki raporuyla beraber meclis-i umumiye takdim eyleyecektir.

Kezalik acem'iyetin a'zâ-yı cedîdesinin esâmisini bunlardan her birinin virdiğı duhûle i'ânesini ve aylık hisselerin mikdârını vukû' bulan vasiyet ve i'ânâtı dahî üç ayda bir kere cerîde-i resmiyesinde neşr idecektir.

4. Merkez meclis idâresi a'zâsından her biri re'y i'tâsına hakkı olmamak şartıyla madde-i atide musarrah şube meclislerinin ictimâ'larında hâzır bulunabilir.

Şu'be Meclisleri

On beşinci madde:

1. Cem'iyetin lâ-ekall on a'zâya mâlik olduğu mahallerde merkez idâre meclis kararıyla şu'be meclis teşkîl olunabilir. Her bir şu'be meclisinin dâ'ire-i fa'aliyeti merkez idâre meclisi tarafından ta'yîn-ı tahdîd kılınur. Bu idâre-i fa'aliyetin tevsî'i yâhud temdîdi her zamân merkez idâre meclisinin salâhiyeti dâhindedir.

2. Her bir şu'be meclis a'zâsının keyfiyet-i intihâbı merkez idâre meclisinin tasdîkine muhavveldir. Şu'be dâhilinde meskûkât-ı Mısıriye hesâbıyla ayda lâ-ekâll yirmi beş guruş hisse i'tâ iden a'zâdan mürekkeb bir meclis tarafından bir nâmzed cedvel muzâ'âfi ihzâr kılınur. Ve yeni a'zâ meclis-i 'umûmi-i mezkûr tarafından bu cedvel mücebince intihâb olunub keyfiyet merkez idâre meclisine iş'âr idülür.

Şu'be dâ'iresi kendi re'isinin ve mümâileyhin gaybûbeti takdîrinde re'is vekîlinin riyâseti tahtında 'akd-ı ictimâ' ider. Meclis-i mezkûrda a'zâdan her biri te'diye eylediği aylık hisse kaç kere yirmi beş guruş hâvi ise o nisbetde re'ye mâlikdir. A'zâ-yı mevcûdenin re'yîyle ekseriyet-i mutlaka hâsıl olmazsa ikinci def'â re'ye mürâca'at idilerek ekseriyet-i nisbîye kâfî 'add olunur.

3. Her bir şu'be meclis a'zâsının mikdârı hadd-i asgari üç ve hadd-i a'zâmî yedi kişiden mürekkeb olarak merkez idâre meclisi tarafından kararlaştırılıyor. A'zânın nısfı her üç senede işbu maddenin ikinci fıkrası hükmüne tevfişkân yeniden intihâb olunacak ve a'zânın mecmû'u mikdârı çift değil ise ilk intihâbda nısfından bir a'zâ ta'yîni için i'tâ-yı re'y idilecektir.

Onaltıncı Madde: Her bir şu'be meclisi her ne a'zâsından bir re'is bir kâtib ve bir hıdmetkâr intihâb ider.

Onyedinci Madde: Merkez idâre meclisinin müzâkerâtı hakkında on üçüncü maddede musarrah ahkâm şu'be meclisleri müzâkerâtı hakkında dahî mer'î 'ül icrâdır. Şu'be meclislerinin zabtnâme-i müzâkerâtı ictimâ riyâset iden zât ile hâzır bulunan diğer bir a'zâ tarafından imzâlanacaktır.

Zabtnâmelerde sûret-i istihrâcî takdîrinde bu sûretlere meclisin re'isi yahud re'isi vekîli tarafından vaz' imzâ idülür.

Onsekizinci Madde:

1. Şu'be meclisleri dâ'ireleri dâhilinde cem'iyete yeni a'zâ bularak bunların mikdârını tezyîd itmek ve cem'iyetin tevsî' itmesi için vesî' ve iktidârları dâ'iresinde sarf-ı mesâ'i eylemek ve duhûliye i'ânelerini ve mâhiyelerini tahsîl itmek ve cem'iyete i'ânât ve teberrû'ât tedârikine çalışmak vazîfeleriyle mükellefdirler. Cem'iyete a'zâ-yı cedîde dâhil oldukça ve i'ânât-ı cedîde i'tâ idildikçe gerek a'zâ-yı mümâileyhin ve gerek i'ânede bulunan zevâtın isim ve adreslerinin merkez idâre meclisine teblîğ ve iş'ârı lâzım gelür. On dördüncü maddenin fıkra-ı selâsesine tevfikân mümâileyhin esâmîsi meclis-i idâre tarafından resmen neşr ve i'lân olunur. Duhûliye i'âneleri ve mâhiyeler ve bin frankdan dun olan i'ânât şu'be meclis yahud re'is vekili ile sandukkâri yahud bunların gaybûbeti takdîrinde bu vazîfeleri muvakkaten îfâ itmek için meclis-i mezkûr tarafından ta'yîn olunan iki a'zânın imzâsını hâvî makbûz senedi i'tâsıyla tahsîl olunur. Bin frankdan fazla i'ânâtın cem'iyetin merkezindeki sandukkâra gönderilmesi ve i'âneyi viren zâtın ismiyle ma'lûmât-ı mukteziyye-i sâ'irenin de iş'ârı lâzım gelür. Şu'be meclisleri merkez idâresine tekli'fler dermeyân idebilirlerse meclis-i mezkûre a'zâsı Kâhire'de buldukları zaman meclis-i idârenin ictima'larında hâzır bulunmak salâhiyetini hâ'iz iseler de re'y i'tâ idemezler.

2. Şu'be meclisleri hesâblarını muntazammın defterlere kayd itmek ve hâsılâtı bin franka balîğ oldukça cem'iyetin Kâhire'deki merkezine göndermek vazîfesiyle mükellefdirler.

Şu'be meclisleri tahsîl olunan mâhiyelerin yüzde on beşini tecâvüz itmemesi lâzım gelen mesârifât-ı âdiyeden başka bir sûretle sarfiyâta me'zûn değildirlir.

3. Şu'be meclisleri her altı ayın hitâmında hesâblarını kendi dâ'irelerine a'id mesâ'il hakkında tanzim idecekleri bir rapora terdifen merkez meclis idâresine göndermeğe mecbûrdurlar.

4. Merkez idâre meclisinin me'zûniyet-i istihsâl itmeksizin cem'iyet-i umûru hakkında sarfiyatda bulunamamak karârlar ittihâz idememek ve ta'ahhüd altına girememek vazîfeleriyle mükellef olan şu'be meclisleri bi'l cümle husûsâtda merkez idâre meclisinin karârlarını ityana mecbûrdurlar. Merkez meclis idâresi şu'be meclisleri a'zâsının vazîfelerinde ihmâl ve tekâsülü takdîrinde azillerine ve on beşinci madde ahkâmınca intihâb-ı cedîd icrâ idilinceye kadar anların yerlerine muvakkat a'zâ ta'yînine salâhiyetdârdır.

Meclis-i 'Umûmî

Ondokuzuncu Madde:

1. Cem'iyet a'zâsının hey'et-i 'umûmiyesini tecessüm itdiren meclis-i 'umûmî bi'l cümle meclis-i sâ'ireye hâkim ve cem'iyetin menâfi'ini idâreye salâhiyetdâr yegâne bir makamdır. Meclis-i mezkûrun mukarrerâtı 'umûm a'zâca hatta ictimâ'larda isbât-ı vücûd itmeyenlerle muhâlif efkârda bulunanlarca mecbûrî alıkonuluyordur.

2. Meclis-i 'umûmiye iştirâk itmek için lâ-ekall iki seneden beri a'za bulunmuş ve bu müddet zarfında meskukat -ı mısıriyye hesabıyla sürur-ı dâ'imede lâ-ekall yirmi beş guruş mâhiye te'diye itmiş olmak icâb ider. Şu kadar ki işbu maddenin altıncı fıkrasında beyân olunduğu üzere üçüncü senenin hitâmında vukû'u mukarrer olan ilk meclis-i 'umûmîde hâzır bulunmak için yalnız ikinci ve üçüncü sene zarfında balâda mezkur mikdârda mâhiye te'diye itmiş bulunmak kâfidir.

A'zâdan her biri te'diye itdiği meblâğ kaç yirmi beş guruşa hâvî ise o nisbetde re'yi ha'izdir.

Beşinci maddede beyân olunan şerâ'it dâ'iresinde fahrî a'zâlığı ve a'zâ-yı men'ime sıfatını ihrâz idenler meclis-i 'umûmiye a'zâ-yı tabi'iyeye sıfatıyla iştirâk hakkını ha'izdirler. A'zâ-yı mûmâileyhim virdikleri mâhiye nisbetinde ha'iz bulunacakları re'ylere fazla olarak a'zâ-yı men'imeden oldukları hâlde on re'ye ve fahrî a'zâdan oldukları hâlde dört re'ye mâlik bulunacaklardır. Fakat bir şahsın hiç bir zaman virdiği mâhiyeler nisbetinde hâ'iz bulunacağı re'ylere beraber yirmiden fazla re'yi olamaz.

Meclis-i 'Umûmîye iştirâk hakkını hâ'iz olan her a'zâ bu hakkı hâ'iz a'zâdan birini tevkîl idebilir. Bir vekîl şahsen hâ'iz olduğu re'ylere ma'adâ müvekkilinin re'ylere de mâlik olub o sîfala da i'tâ-yı re'yi ider.

Vekâletnâmeler zîrindaki imzalar usûl-i nizâmiyesi dâ'iresinde tasdîk itdirilmiş olması yâhûd merkez meclis idâresinin şu'be meclis re'isinin veyâ re'is vekillerinden birinin tasdîki hâ'iz bulunması icâb ider.

3. Meclis-i 'Umûminin ictimâ'a da'veti yevm-i mukarrerinden lâ-ekâll otuz gün evvel merkez meclis idâresi tarafından cem'iyetin resmî gazetesi vâsıtasıyla bir i'lânâme neşrî sûretiyle vukû' bulur ictimâ' yalnız cem'iyetin mukarriri olan Kahire'de 'akd olunabilir. Da'vetnâme rûznâme-i müzâkerâtın bir hülâsasını da hâvi bulunur.

4. Meclis-i 'umûminin hîn-i in'ikâdında merkez idâre meclis re'isi ve mûmâileyhin gaybûbiyetine re'is vekillerinden biri yahud merkez idâre meclis a'zâsından riyâset vazîfesini îfâ iden zât riyâset ider. Meclis-i 'Umûmiyenin vazîfe-i kitâbetini îfâ idecek zât re'is tarafından ta'yîn kılınur en ziyâde re'y-i memâlik olan ve bu vazîfeyi kabûl-i muvâfakat iden iki a'zâ tefâtîs-i arâya me'mûr idülür.

5. Merkez meclis idâresi tarafından ihzâr idilen rûznâme-i müzâkerâtda mu'âyyen mesâ'il hâricinde hiç bir mâh hakkında müzâkerât cereyân idemez. Meclis-i 'umûminin zabıtnâmeleri meclis-i mezkûrun ber-vech-i bâlâ teşkîl olunan he'yet-i mahsûsa a'zâsı tarafından imzâ idülür. Zabıtnâmelerden kâmilen yahud kısmen çıkarılan sûretlere merkez meclis idâresi re'isi yahud re'isi vekillerinden biri tarafından vaz'-ı imzâ olunur.

6. Meclis-i 'Umûmi her senenin ilk üç ayında ictimâ' ider. Şu kadar ki ilk ictimâ' müstesnâ olub üç senelik bir devreden sonra vukû' bulur. Meclis-i 'umûmî zirdeki mevâd ile iştigâl ider.

Cem'iyetin ahvâl-i hâzırası hakkında merkez meclis idâresi tarafından tanzîm kılınan raporun istimâ'ı ve mürûr iden bir senelik hesâbâtın tedkîk ve tasdîki ile hesâbâtın her ictimâ'dan on beş gün evvelinden i'tibâren cem'iyetin merkezinde a'zânın inzâr-ı tedkîkine vaz' idilmiş olması şardır. Tevdî' idilen işbu hesâbâtın tashîh veya tasdîki lede'l hâce merkez meclis idâresi a'zâsının intihâbı rûznâme-i müzâkerâta dâhil olan ehemmiyet-i fevk'al'âdeyi hâ'iz mesâ'il hakkında mukarrerât ittihâzı

7. Bâlâda mûnderic mevâddân başka nizâmnâme ahkâmınca ta'dilât icrâsı ve ahkâm-ı cedîde 'ilâvesi yahud mevâdd-ı mûndericeden birinin nizâmnâmeden tayy ve ihrâcî meclis-i 'umûmînin cümle-i salâhiyetindedir. Ez cümle "A" birinci ve sekizinci maddelerde muharrer olduğu üzere cem'iyetin maksad-ı 'umûmîsi ve şerâ'it-i esâsiyesi hiç bir zaman tebdîl ve ta'yîr idilemeyeceği derkâr olmakla beraber maksadını teşkîl iden mevâddan birinin tevsî'i, tahdîdi yahud ta'dîli

"B" cem'iyetin maksad-ı aslîsini ve mâhiyet-i esâsiyesini ihlâl itmemek hatta böyle bir zan ve zehâba meydân virmemek şartıyla cem'iyetin 'unvânâtının ta'dil yahud tebdîli

"P" cem'iyetin aynı maksada hâdim ve kendisine müşâbih diğer bir cem'iyetle tevhidî ve şâyed cem'iyetin devâm idemeyeceği anlaşılursa feshi

Bu kazıyyeler îzâhât kılınur ta'dâd idilmiş olub o sûretle telakkîsi ve

binâ' enaleyh kazıyyât-ı mezkûreye meclis-i 'umûmînin tahdîd vazîfesini şâmil bir ma'nâ virilmemesi lâzım gelür.

8. "A B P" sarflarıyla işâret kılınan fıkralarda ta'dâd olunan husûsât hakkında meclis-i 'umûmîde vukû' bulan müzâkerâtın sıfat-ı meşrû'iyeti ha'iz bulunması meclis-i mezkûrda hâzır bulunmak hakkını ha'iz a'zâ-yı cem'iyetden lâ-ekall nısfının bi'z-zât yâhud bi'l vekâle isbât-ı vücûd itmiş olmaları ve ittihâz kılınan mukarrerâtın meşrû'iyetini de bi'z-zât yahud bi'l vekâle isbât-ı vücûd iden 'azâdan lâ-ekall dörtde üçü tarafından kabûl ve tasdîk idilmesi ile meşrûtdur. Şu kadar ki şâyed meclis-i 'umûmînin meclis-i mezkûre iştirâk hakkını hâ'iz a'zâsının nısfı bi'z-zât yahud bi'l vekâle isbât-ı vücûd itmemiş ise o hâlde meclis-i mezkûr bâlâda gösterilen derecede bir ekseriyetle bir karâr-ı muvakkat ittihâz idebilir. Bu yolda bir karâr ittihâzı takdîrinde iki haftadan eksik olmamak şartıyla bir müddet ta'yin idülüb yeniden meclis-i 'umûmî ictimâ'a da'vet olunur. Bu mecliste bi'z-zât yahud bi'l vekâle isbât-ı vücûd iden 'azânın mikdârı hakk-ı iştirâki hâ'iz olanların rub'u derecesinde olduğu ve a'zâ-yı mûmâileyhin dörtde üçü derecesinde ekseriyet-i arâsıyla karâr-ı muvakkat tasdîk idildiği takdîrde karâr-ı mezkûr kat'iyet kesb ider.

Meclis-i 'umûminin senevîya fevk'al'âde ictimâ'âtında bu ahvâl hâricinde icrâ idilecek müzâkerâtın meşrû' ve mu'teber olması hakk-ı i'tirâzi hâ'iz a'zânın lâ-ekall humsunun bi'z-zât yahud bi'l vekâle hâzır bulunmalarına ve mukarrerâtın meşrû' ve mu'teber olması da ekseriyet-i arâ ile ittihâz idilmesine mütevakıftır. Şâyed ictimâ'a bi'l-nefs yahud bi'l vekâle iştirâk iden a'zâ burada da bulunmazsa ikinci bir ictimâ'ı akd olunur.

Ve bunda bi'z-zât yâhud bi'l vekâle isbât-ı vücûd iden a'zânın mikdârı her ne derecede olursa olsun müzâkerâtı meşrû' 'add olunur.

Meclis-i 'umûmî dâhilinde icrâ kılınan intihâbâtta şâyed ekseriyet-i mutlaka hâsıl olmazsa ikinci def'a re'ye mürâcâ'at ve o zaman ekseriyet-ı tensîbe kâfi 'add olunur.

9. Meclis-i 'umûmiye iştirâk hakkını hâ'iz a'zâdan lâ-ekall beşi mecmû'ân hadd-i asgarî olarak elli re'ye mâlik bulunmaları şartıyla mart ayından evvel merkez meclis idâresine tahrîren mürâcâ'at iderek ba'zı teklîflerinin meclis-i 'umûmiye 'arzını ve binâ' enaleyh ictimâ'î senevînin rûznâme-i müzâkerâtına idhâli talep eyledikleri takdirde meclis-i idâre bunların is'âf-ı mes'ûliyle teklîflerini meclisin rûznâme-i müzâkerâtına idhâl eylemeğe mecbûrdur.

Cem'iyetin Feshi

Yirminci Madde: Cem'iyetin feshi takdîrinde o zaman meclis-i 'umûmî nukûd ve emvâl ve eşyanın birinci maddede musarrâh maksad dâ'iresinde sûret-i isti'mâlini ya'ni cem'iyetin maksadına hıdmet itmek üzere bir cihete tahsîsini veya diğerk bir hey'ete devr ve teslimini taht-ı karâra alır.

Maksadı mu'ayyen olan vasiyet ve teberru'âta a'iad meblağ ve emvâl kemâfi's-sâbık muvassı ve müteberri'lerin ta'yîn itmiş oldukları maksada sarf ve isti'mâl olunur.

Fî 18 Şubat sene 1325

3	<p>۵ ارمنی جمعیت خیریه عمومی تاسیس جمعیت تشکیل مقصدی صفت و نهی</p>	<p>بشماری تمام مردم نفوس نو بار یا خدیو ترنگه دلازل « ارمنی جمعیت خیریه عمومی » ندر جمعیت تشکیل اولدند که بر جمیع مقصدی برده آید ۱ انا طویل سانه دینوزک ترغیه فکر برین و ترغیب اخذ وقت یازم اوقه ۲ اهالی مقصدی اهلک ماره واقفا دیرینو صوج و اعلاسنه جالیسنه ۳ بو ترغیب آخه خدیو خادیم قشنامه و شایقی تشویع و ترغیب ایلمه ۴ جمعیت هرکون صفت و ماهیت سایدرد عاری اولور. سبب شکل صفت بر طرفه افشا بقا دارند اقباضه بو حوض جمعیت شیرت اساسی تشکیل آید جمعیت مرکز و مجلس اداره مرکزی مصرانقاره ده در</p>
	<p>اعضای شایسته</p>	<p>ایشو جمعیت اعضا تقیه اولور بله ایچمه مرکز اداره مجلسه یا ضمه صورت تشکیل نیرم و کور شغیر ازین برین مجلسه مجلسه و ایضا ایتمه یا ضمه اعضا در این دانه طاقه مجلسی نکرده ده برین تقیه ایچله وضع کلیم نادرک توبع جلسه ده حاضر بیخ را عضای اکتیت آراسی ایلم و نیرم مدرج اولدای بی تمام نه کلمی دانه وضع تحت خدره انور نادر علم هر شیو قه شمه اعلا تر عیایت و اعضا طاقه نادر ای ندر کلمه مجلسی صورت منظور نادر ایچکی نفوس ایچمه دکر و انات هارمنی بد تقیه مذهبه اعضا کلمه قبوله اولور</p>
	<p>دخول اعمالی تا دیار ماهیه</p>	<p>اعضاد هر چه جمعیت قبوله املین زمانه و خدیو اعمالی نادر برین مجورد. بوز مقصدی کوفه راینه محکم ایسم بومیلد مصر یاره سیل اولد مقصدی درده اولرمانه بو وضع ماعدا اهل اعضا نه ماهیه بر میلز مقصدی نادر ایچکی ندر کلمه کلیم بونک تقیه مقصدی کذا کتفی راینه محکم بولمقله برابر مراهیمه شریف بسه غرضه و مصلحت ساره ایچمه بول ماعدا بر میلغه دوره اولرمانه اعضا بر سزک تا دیار ماهیه دفعه تشویع ایره بولور</p>
	<p>اعضای شغیر و اعضای خیر</p>	<p>۱ جمعیت دفعه ایله انقیز ایسی اهل ایسه دواتر مرکز مجلسی اداره سی طاقه « اعضای شغیر » عنوانی دیرلور ۲ جمعیت دفعه در سبوز انقیز ایسی اهل ایچ دواتر « اعضای خیر » عنوانی اعضا اولور بو وضع ماعدا مرکز اداره مجلسی جمعیت خدماه خود العاده م بوظانه دواتر بو عوان اولور برین دیره بولور بولای کی قره ایچمه مرکز اداره مجلسی تشکیل ایچمه اعضا نه لداقل درسته اوچی نسیخه بر اکثر تلمه قبوله املین تقیه م مشرد عد ایلک اداره مجلسی اعضا سی جمعیت تسیس سجه ایچمه خد مشرف جریخ « اعضای خیر » عنوانی کسب احترامه اقتدره « اترقی ماره بر ما جفه اولور »</p>
	<p>طلد</p>	<p>اعضای برینک بر حوت بر لایق تقیه ایچمه مرکز اداره مجلسی طاقه جلسه م حرف بوظانه اعضا نه رأی</p>

تعارف الیم وزیرم متصرف اور ایضاً بیجا مام اعلا م داره سنس اعضای جمعیت جدید ذریعہ اسکی ترقیہ امور
ماہرینہ تنظیماً تازہ ایچہ ہر اوضاع جمعیہ اساسی تقویدہ عدم ایضاً جمعیتہ تالی اولور

جمعیہ حاصلات



بیجا مام

جمعیہ حاصلات مواد اتیردہ منقلدہ

- ۱ دخلیہ اعازی
- ۲ تا دیابہ ماہیہ
- ۳ اعانہ
- ۴ دستر
- ۵ مرکز ادارہ مجلسی ملازمہ احداث اولیجہ حاصلت سارہ

حاصلات صورتی استعمالی

جمعیہ سرمایسی حسابہ ترقیہ اولیجہ حاصلتہ شونرد :

سکرینی مام

- ۱ دخلیہ اعازی
- ۲ تا دیابہ ماہرینہ سوسی
- ۳ صورہ استعمالی تقیہ دستری اولیجہ سببہ جمعیہ اھل ذریعہ ایلیہ بلان اولیجہ ذوق اولیجہ بلانہ جمعیہ
- جمعیہ سرمایسیہ یو پسید طوقولہ مانہ بوشرد ذوق مواد اساسی تشکیل دندہ
- سرمایہ کی تشکیل ایچہ بلان مرکز ادارہ مجلسیہ بیجا در جرم حاکم اعینہ دولت اسرارہ باخود سارہ بیجا در جرم تقویدہ
- دیاشرد داخلت اولیجہ کترہ املاکہ قبول اولیجہ جقدہ
- ماہر اولیجہ شکل ملغفہ سرمایہ حاکمہ اعانہ اولیجہ بلان مرکز سوسی تزیل اولیجہ سکرہ تسر میانیسی سرمایہ حاکمہ
- اشرا ایلیہ تقویدہ نا نظیر مرکز مجلسی ادارہ سوسی ملازمہ لہرسہ بیجا مادہ تقیضہ جمعیہ مقصدہ ایجاب ایلیجہ اولیجہ
- صرف اولیجہ جقدہ
- سارہ ما بعدہ انانہ حاصلتہ صورہ صرف استعمال مرکز ادارہ مجلسیہ تقیہ ایلیجہ جقدہ
- بر مقصد محضہ ومیعہ ایچہ دستہ باخود تزیل امانہ بلان موصی باخود بیجا ملازمہ تقیہ تنانہ مقصدہ صرف تقیہ

مقبولہ سزائہ دخلیہ و غیر ذلک افصا جمعیہ ادسی

قلور

طفولتی مام

- ۱ نقدہ باخود اولیجہ اعانہ دستری باخود دخلیہ اعانہ سببہ مالذریعہ تزل ذریعہ دخلیہ امور کلور ذریعہ وصورتہ اولیجہ
- اولیجہ جمعیہ اعانہ باخود تسر اولیجہ بلان تقویدہ تقویہ ایچہ مرکز مجلسی ادارہ سوسی رسنہ باخود بیجا وکیلانہ بیجا
- دیونرک بیجا ذریعہ مرکز ادارہ مجلسیہ تقیہ نظام بر اوضاع اولیجہ نزدیکاً حدنظارت باخود ذریعہ افصا حامی مقصدہ
- دیاعلمیہ مقابلہ اجرا ایلیجہ ادسی لاد کلور شہادہ اعانہ ذریعہ کلور بلان صورتہ اولیجہ ادسی ترقیہ مادہ مقصدہ اولیجہ
- ۲ بالیہ مطالبہ و غیرہ بد استنا جمعیہ ادارہ ذریعہ لائتہ تقویہ بلان استنا اولور
- ۳ محکمہ تحقیقہ ادسی اولیجہ بلان دھدا یا جمعیہ ادارہ مرکز حدنظارتہ لور بیجا

مركز ادارہ مجلسی

ارجمت مام

- ۱ مرکز ادارہ مجلسیہ حقوق فصلیہ کلورہ در مجلسی کلور حدنظارتہ لورہ طفوز حدنظارتہ اولورہ ادسیہ افصا وہ
- مکسیر مرکز ادارہ مجلسی بلان شہرہ مجلسی اموضی نیرم معیہ دخلیہ بلان اجیہ ایضا ایلیجہ
- بیجا مام در بلان تعلیمی ادارہ جمعیہ بیجا بر صفت دواھت سیاسیہ حاکمہ کلورہ بلان اولیجہ جمعیہ سیاسیہ بیجا
- اولیجہ کسبہ بوجمعیہ مرکز ادارہ مجلسیہ نیرم شہرہ مجلسیہ اعانہ اولورہ
- ۲ مرکز ادارہ مجلسی حسابہ مادہ ذریعہ نقلہ لائتہ سوسی کلورہ مستنا اولورہ شہرہ کلورہ لورہ ادسیہ کلورہ

Ermeni Yardımsever Hayır Cemiyeti
(Ermeni Cemiyet-i Hâyriye-i Umûmiyesi) ve Nizamnamesi

رئیس بعضی نوبه‌تاً رئیس و کلیدی : بعضی نوبه یا با یرالت اعانه‌ده اعضا : فقط سفیر و آراکیان
 ۲ نوبه‌تاً : راه‌ها مال زیاد اعضا اعضا : ارکان نوبه‌تاً اعضا : کرتور بدلیا به اعضا : ذمه‌ت شریک
 اعضا : م . مارتوسوف بک
 ۳ مرکز اداره مجلسی اعضای مجلسی همی که در سترم برتسا بیل المور شو بیکر طغوزنه فطوح مجلسی نکور اعضا همی
 بیل اقبه المور معمل تجرید نه مورس اجلسه کفره ایلک ادیر سنک ختا منوع مجلسی همی بیل لیخ مکر بله اعضایی
 قوطکین سلبه قیامه ایله برینی دفعه اعضا نه برینی بوزینه اجل اولدورم حکوم دیگر اعضا آتخاب اولموش آریز کوره ختم
 مدره مؤظفینوخ تبدیل اولور
 مدره مؤظری قمع بولا اعضا کیرج آتخاب اولد بیلور مرکز اداره مجلسی اعضا فخره آتخابه لوانل کیمیه سه فخره ماهیه آدی
 ایتر اعضا آتخاب اولد بیلور
 ۴ مرکز اداره مجلسی کیم ایچ اعضا له اولدوشور دوز تنزل ایکی کولون حدقه مینه ایلا فر ایلیور قدر مودنا ایفای طلبه
 اوقه سربله مجلسی نکور بر ویا زیام اعضا کما و کتینه زقبه ایله بیلور
 مجلسی همی بو آتخابی تقیب ایچ ایلک اجتمع بوزنله مرکز اداره مجلسی اناده اعضا له و فطوحی نصوب بوزنله
 صورت قطردم دیر لری آتخاب ایله ادیر سنک دوره فطوح آتخاب انظاره هر مجلسی اداره اعضا سه تاریخ آتخابه قدر
 کیمسه ایچ مدره مجلسی اداره اعضا فخره مدره فخره بری ایچ طغوزنه دوز تنزل اولور
 مجلسی اداره اعضا فخره برینه برینه آتخاب انظاره هر اعضا انجه لفتک مدره مؤظری قمع بوزنله تاریخ قدر ایفای طلبه
 مجلسی فخره اولد اجتمع ریست ایچ ذاقه یاخود اجتمع نکورم حاضر بوزنله مجلسی اداره اعضا فخره برینه اعضا صادی بونور
 لایخ نکور فخره مؤظریه یاخود فخره اولد استفسار استخراج مدره کله فخره معبر اولد ایچ مدره مجلسی اداره سی
 رئیس کله یاخود رئیس کله برینک اعضا صادی بونور
 مرکز مجلسی اداره سی اعضا فخره هر برن مؤظری ایچمه تأمینا اولدورم فخره ایچ نوز انظاره لری یاخود اوقه مرکز
 اداره قرار قبول اولد اسیرم ویا یه ایچ نوز انظاره لری قیص اولک غیر فخره ارازه دز هیند میورد
 بوزنله ویا اسیرم مرکز مجلسی اداره سی اعضا سه مدره مؤظری قمع بولوب جمعیله ایچ بر ایچک و مودن اولد کدیمی فخره ایچ
 ذمه ده لوز بانفرتنه فخره شینسه موددنگ فخره
 تأمینا معنیله دیرینه اسیرمه فخره فخره بونور بیلک بیلک ودره لریه فخره حلونلر صاحبدهم لایخه قبول ایچر جکر
 مرکز مجلسی اداره سی هرته اعضا میانی بر رئیس ایچ بیلک بیلک بولوب فخره در صرفه نظر آتخاب ایله
 مع مانیه ایلک طغوزنه سنک مدره ایچمه بعضی نوبه یا با مرکز مجلسی اداره سی ربانی ایفای ایله فخره
 هر هاکم برسیله بومؤظریه منقل فخره لفتک رئیس ادیر سنه مدره ایچمه مرکز مجلسی اداره سی لایخه آتخاب ایچ فخره
 مجلس معنیله بر لایخه همی بر جمعیله لایخه معقول توح ایچره لوز صی اولد فخره ایمان قدر مؤظریه ساره سی بولونجه
 مجلسی اداره کنایت همی و فخره صورت استنایه و مودن اولد فخره اعضا فخره برینه تودوب ایله بیلور
 ۱ مرکز مجلسی اداره سی جمعیله منقل ایجاب ایتر بیلک نایم عقده ایچر ایله جمعیله برسه بوزنله ایچ غوبی تقدر بر رئیس
 و کلیز برینه دوزنله قمع بولور
 اعضا مدره ایچ طلب ایچر کله نزاله منقل مجلسی نکور ایچمه و مورس اولور مجلسی حفر بونیمانه اعضا کدیمی نایم بولور
 ۲ بیله ساری حق ایچ ساره مجلسی بینه تودوب ایله بیلور
 اجتمع مدره دیرینه قرارل صفت مشروطیتی حازه بولوش اعضا مجلسی مقصد مجموع بوزنله لوانل دفعه بلنله یاخود
 بلنله کله وجودیه نوقه ایله مع مانیه لوانل ادیر اعضا بلنله وجودی شرط اولد دیگر اعضا بلنله ایچ فخره
 تودوب ایله بیلور
 مرکز مجلسی اداره سنک قرار بلنله یاخود بلنله لایخه وجود ایچ اعضا کتیه اسیرمه دیریلور
 صادی آرا دوزنله رئیس هاکم جریس بولور سنه ادیر سنک رأی معمولی به در

ادیر برنی نام

ادیر برنی نام

ادیر برنی نام

D.H. 111

مجلسی اتحادیه اجلاس استثنائی اعضا موجوده اکثریت مطلقه تشکیل ایچ مرکزلی تقدیریم اینکی دفعه ایله مراجعت ایلدیور دیوجو حالده اکثریت نسبی لافی عدالینور.

بو تقدیر برابر برافضا ندرجه برخصص کتوف رأینده فکدر ایلدیور یعنی دهعت صونیم برده نیام بر ایه حق اولدیور

مرکز مجلس اداره سی جمیع امور و معروضی حقوق انک و اسع صلاحتی هاندره

علی الخصوص جمیع مقصدین موثر فعل و نظیره وضعه خارج بلدیور اوره از جمود کتیر کینازر لا تخانر دار الصاعلر حینه خاندلر ایلا تخانر حظه لاه معایز خارجه دیولا عائل موسسات خیره ناسیس ایچدیور بویکی موسسات اعانز تقصیل ایچدیور دیو تقدیریم

منزهت و صرف ارضیه معارضه بولدیور دایمی کولدیور تملم و موافقی و قابل نریج اراضی ساری صونیملر یاردیچ ایچدیور کولدیور

زراعت دار مصلحت ندره عملدیور تعمیر و صلاحتی ایچدیور تقسیم خدمت ایچدیور و احوال و شرائط مملکت مولوالدیورده اسباب سی و لایلا

انتقال ندره ایچدیور قوت و صلاحیت یازدیور ساری آنا ده و صلاحتی و نظیره و باعلی ساری و دیوار و بنا و تعمیر معین اعانز اولدیور معارضت

اقوم و وصیت یازدیور ندره ارشاد مائلی ایجاب کوره قوت و یا ایدر ایلدیور و دیریچ ماده و مکرور ساری معارضت خارجه دیو کولدیور ساری

خاصی و حق اولدیور ایچدیور وصیت هاندره اخذ و جمیع و رفیقیت و یا ایدر اجل و اسرع و موثریت قوت و دسل و اولدیور مقبله و غیر

مقصدی قرض و امانانده تودیر یاخود استر دار ایچدیور جمیع نفعه اولدیور مقبله و رفیقیت نفعه یاخود آغوز و قرض و قوت

اداری یعنی وکیل و یا وصی و اسطر سیه اداره ارشاد اولدیور اولدیور حددا سرداری و امول مکرور نم ایدر تودیر وکیل و وصیت و صفت

و نظیره ساری کتیر (دایمی و کتیر مجلس اداره سنه) هاندره ایدر شرطیلر وکیل و وصیت ایچدیور صلاحتی هاندره

اسیو ایضا حاکم مرکز اداره مجلسه حد صلاحتی دکل ایچدیور هاندره صلاحتی حد صلاحتی تقریف و تفسیرتی مقصد

حد صلاحتی مرکز اداره مجلس ایچدیور عموم معوض ایدر با جمیع حقوق و صلاحتی مکرور مرکز اداره مجلس حقوقه و صلاحتی

تسا یاخود تماما اعضا سیه ایکی یاخود اوصیه کتیر برقی سونور یاخود متعدد تومیسونور تودیر ایچدیور

مجلس اداره ندره معوض اسرع و موثریت و صلاحتی قوه دی لوز با ندره نفعه کتیر یاخود قاهره مکرور

یا ندره سیه بر فائزده دیکر برقی صفت بر یا ندره تودیر ایچدیور

مجلس جمیع سونور مواز هیدر قی جیره رسمی سنه ندره ایچدیور کتیر هر برقی بولدیور هر صلاحتی کتیر هاندره

مؤثریت صلاحتی یا ایدر سیه جمیع تقسیم ایچدیور

کوتک جمیع اعضا جیره سنه اسیمی بولدیور هر برقی و دیریکی و خطیه اعانز دایم هر صلاحتی مقارنی و دوق مؤثریت

و اعانز و دخا دیچ ایچدیور جیره رسمی سنه نشایده جکر

مرکز مجلس اداره سی ایچدیور هر برقی رأی اعلی صلاحتی ایدر شرطیلر مام آیدر و صلاحتی سیه مجلسه ایچدیور اجتهاد حاضر

ایله ییلور

شعبه مجلس

ادبیتینام

۱ جمیع لائق اوده اعضا مالک اولدیور مکرور مرکز اداره مجلس ندره سیه مجلس تشکیل ایلدیور هر سیه مجلسه داره

فعلانی مرکز اداره مجلس نظیره تبیه و تحریر لنور بوداره تعالیک تومیر یاخود تحریک هر زمانه مرکز اداره مجلسه صلاحتی

داخلدیور

۲ هر سیه مجلس اعضا سیه کتیر اتحاد مرکز اداره مجلسه صلاحتی مکرور شعبه لایق سیه حسابله آیه

لائق کتیر سیه حصه حصه اعضا سیه اعضا ده کتیر بر مجلس نظیره برنامز جدید مضاعفی اعضا لنور دکل ایچدیور

عمومی مکرور نظیره بوجوردل میخو اتحاد اولدیور کتیر مرکز اداره مجلسه اشعار ایلدیور

شعبه داره سی کتیر سیه صلاحتی ایچدیور سیه رئیس و کتیر سیه حق عقد اجیر ایدر مجلس مکرور اعضا دیر

تادیر ایچدیور ایچدیور حصه ندره کتیر سیه صلاحتی مکرور سیه مالکدر اعضا موجوده رأی اکثریت مطلقه حاصل

اولدیورده ایچدیور مراجعت ایلدیور اکثریت نسبی لافی عدالینور

۳ هر سیه مجلس اعضا سیه مقصدیلر حد صلاحتی ایدر صلاحتی سیه کتیر سیه و سیه هر مرکز اداره مجلسی نظیره ندره سیه

اعضای رضی هاندره سیه سیه مام ایچدیور ندره کتیر سیه نفعه ایچدیور سیه جمیع مقارنی حقیقته دکل ایچدیور

ایچدیور نفعه بر فائزده اعضا سیه ایچدیور صلاحتی رأی ایلدیور



اولادینجه نام
 اولدینجه نام
 اولدینجه نام

هر شبعه جمعی هسنه اعضا نوزده بریشی بره بینه در همت نظر آتجاب ایدر
 مرکز اداره مجلسه مذاکره حقنق اولداجینی ماده م معراج احطاع شبعه مجلسه مذاکره حقنق دفعی اولداجی
 شبعه مجلسه فیظا مذاکره حقنق ریاستشاید زانه ایدر حاضر اولدانه دیکر برضا طریقه اضاحه جقد
 ضابطه اولدور هوسره آتجابی تقدیرنق بوضویره جمعی بیس یاخورد بیس وکیل طریقه وضع اضاحه ایلدور

شبعه مجلسه دایره اولداجی واطنق جمعی بکی اعضا اولدور بونزک مفارقی تزیو ایدر جمعیه توسع ایتمی ایچره روح
 واندازارک دایره سنج هر همتی ایچره دوشله اعزاز لینی ویا هراول قصیل اولدور همتد اعاناه و تبرعانه تاشکله یا لیسسه
 وظیفه ایله تکلفدر لر جمعیه اعضا هیسه داخل اولدور و اعاناه جدیده اعطایلیکله کرک اعضا یی عمل اولدور اولداجی اعانام
 اولدانه اولدور اسم اولدور سینه مرکز اداره مجلسه تبلیغ و اشعار لایحه کلور اولدور و دینی یاده نه فقره تاشکله تقاضا
 موافق اولدور اساسی مجلسی اداره طریقه سمساشه و اعلی اولدور و ضابطه اعاناه ویا هراول لر بریو زانقده دونه
 اولدور اولداجی اعاناه شبعه جمعی یاخورد بیس وکیل ایله همتد نظر یاخورد بونزک فیوضی تقدیرنق بوظیفه لر موافق ایضا اولدور
 ایچونه جمعی کلور طریقه تبعیه اولدور ایکی اعضا لیک اعضا یی جاری مقصدیه سنق اعطایلیک قصیل اولدور بیزه لایحه کلور
 اعاناه جمعیه کرک نوزده کی حد قنقاره کونولسی لایحه لری دایره اولدور سیمله معلومانه مقصدیه ساره نوزده اشعار لایحه کلور
 شبعه مجلسه مرکز جمعی اداره سنق تکلفدر و سیمانه ایله بلور لر جمعی کلور و اعضا یی تا هوزم بلوغتله زمانه جمعی
 اولدور لیک ایچره حاضر اولدور حوضی حازر ایسه لایحه لری ایضا اولدور
 شبعه مجلسه حاسرینی قلمق دفتر لیک فیدایه ره صلیق بیزه لایحه بلایق اولدور جمعیه فاهوم کی مرکزین
 کونور ره وظیفه سیمله تکلفدر
 شبعه مجلسه قصیل اولدور و ماه اولدور اولدور اولدینجه نام ایچره لایحه کلور مصلاناه عادی و نه باشق بریویره
 هرینجه مازده کلور لر
 شبعه مجلسه لسانی ایک فدا نوزده حاسرینی کلور دایره لر نه عامه مسائل حقنق نظر ایچره جکلره بریویره
 نزیفقا مرکز مجلسه اداره سنق کونور لیک مجبور در لر
 مرکز اداره مجلسه مازده سنق اشغال ایکنسینه جمعیه امور حقنق هرینجه بوزده معده قنق اولدور آتجاب ایدره معده
 و تقویداته کره ماملک وظیفه ایله تکلفدر اولدور شبعه مجلسه بالجمعه خصوصیات مرکز اداره مجلسه قنق لایحه اشباعه
 مجبور در لر مرکز مجلسه اداره سی شبعه مجلسه اعضا شبعه وظیفه لر اشغال و تقاضا سنی تقدیرنق غنچه دایره لری
 ماده احطاعی آتجاب جدید اجل ایچینه بر قده انزلت برینه وقت ایضا تبعیه صدقته در

مجلس عمومی

اولدینجه نام

جمعیه اعضا سنق هیئت عمومی تجسع ایتدیره مجلس عمومی بالجمعه جمعی ساره حکم جمعیه منقحی اولدور
 صدقته دیکار بر مقامه مجلس کلور مقدراتی عمل اعضا حقنق اجتماع ایشاه وجود ایتدیرلر مخالف
 انظار اولدور بونانجه جمعی القبولد
 مجلس عمومی اشغال اولدور ایچره لایحه لری ایکی سنق در بر ایضا اولدور و بومده طریفه مسکولت
 صعیه سالیله هوسره واکمدر لایحه لری سیمله مقصدیه ماهیه نایره ایچره اولدور آتجاب ایدره شوقه کر اشبو
 ماده نه لایحه نقره سنق بایه اولدور انزلت اولدور ایچینی سنق نه فدا نوزده دفعی مقدره اولدور اولدور مجلس عمومی
 حاضر اولدور ایچره یقنق ایچینی وایچینی سنق طریفه بلور کلور مقصدیه ماهیه نایره ایچره اولدور
 لایحه
 اعضا دهری نایره ایچینی ماملک نایره سیمله مقصدیه حاکم اولدور سنق لایحه لری حازر در

4/6

بشترى ماده م بيده اظهارة شرايط دائره سنج قوت اعضاى فنى اعضاى منحصر حقيقى احراز اينتر مجلس عمومي اعضاي
طبيعى مفيد اشتراك حقى حائز در لر اعضاى معالى له در كلاس ماهى ر فستيج حائز بده جفله را برده
ظهور ادرجه اعضاى منحصره اولد قلمهاى اده رايه حقوقى احضار اولد قلمهاى دره رايه ملك بده بقدر
فقط برفقه هم بر زمانه ديدى ماهى ر فستيج حائز بولنهى رايه رايه بارى كير ميده نظر رايه ادرمانه
مجلس عمومي اشتراك حقى حائز اعلا هر اعضا بوقحقى حائز اعضاى دري فولل ايره بيلور بر دكل شخص حائز

اولدنى رايه رده ماعدا موكفده رايه ردم ملك اولد. ادر صقدهم اعصى ساي ايه
دكلكامه رايه ردم كى اعضاى اصوله فقده سيسى دائره سنج قصه رايه ايتريشه الهسى ياخود مركز مجلس اداره سنك
شعبه مجلس ريكنك دياريسن دكلد رايه بيك قصه رايه حائز بولنهى ايجاب ايه

4 مجلس عمومي اجتماعه دعوتى يوم مقررنده دلائل اولدو كوه اول مركز مجلس اداره سى طاقص جمعده سى
غزيسى واسطه سيلم بر اعلا تام فتره صورتيله دفعه بولور اجتماعه بگن جمعده مقرب اولدو ناهوم عقدا لظن بيلور
دعوتام روزنامه مذاكرته بر خلوده سى م عارى بولور

5 مجلس عمومي همه انعقادى مركز اداره مجلس رئيسى دعوى ايرج نيوتن رئيسى دكلد رايه بر ياخود مركز اداره
مجلس اعضاى رايست وظيفه ايفايه ناله ريكست ايه مجلس عمومي وظيفه كتابتن ايفايه ذات
رئيس طاقص مفيد تقويم ان نيام رايه ملك اولدو ديو وظيفه قبوله موافقت ايه ايجى اعضا تقفيسه ارام
مكوز ايبيلور

6 مركز مجلس اداره سى طاقص اعضا ايشيه روزنامه مذاكرته معيه مسائل خارجيه هم بياه حقيقى
مذاكره جايده ايره ف مجلس عمومي وظيفه مارك مجلس فكلر ك برده بلا تشكيل اظهانه هك فوضه اعضا
طاقص اعضا ايبيلور خطبه م درونه كامدا ياخود تسا ايقا بيلو صورته مركز مجلس اداره سى رئيس ياخود
رئيس دكلد رايه بر طاقص وضع اعضا اولور

6 مجلس عمومي كونه نم الملك ادرج ايتج اجتماعه شوده كره الملك اجتماعه سنك اعلا ادرج سنك
بر دروه دنه صكره دفعه بيلور مجلس عمومي بيزم كى مواد ايم اشتقاى ايه
جمعده اصله حاضره حقيقى مركز مجلس اداره سى طاقص تنظيم قنانه رايه ملك اتهمى دور ايرج بر سنك
صا ايه تفهيم و قصه رايه ايله صا ايه ها اجتماعه اولدو كوه اولدو اعلا جمعده مركزه اعضاى اعلا
تتقيقه وضع ايشيه اولدى سى طاقص تودوچ ايشيه اشو صا ايه قصه ديا نصه رايه لولوا ص مركزه
اداره سى اعضاى شرايطى روزنامه مذاكرته لاخل اعلا اهميت فوده العام كى حائز مسائل حقيقى مقررات
اتحادى

7 بلام مندرج موادده باشقه فقده منام احكامى تفهيمت اجلسى داعلام جديده علدوه سى ياخود
مواد مندرجده برينك فقده مندمه دى داخل مجلس عمومي جمله صلاحيتدر اجيله
« آ » برينى دستر بنى ماه ردم مور اولدنى اوزره جمعده مقصده سيسى دستر بنى اساسيى هم بر زمانه
تبديل و تفهيم ايبيلور بيلو در طاقص بار مقصدي تشكيل ايره موادده برينك تويسى ، تحديده بيلور
تفهيده

ب ب " جمعيت مقصده اصلينى وما هيت اساسيى اخذ اولدو ايله حق بولور بر نظره ودها ميله در ده
شرايط جمعده عوناكه تفهيم ياخود تفهيم

BAŞBAKANLIK
OSMANLI
ARŞIVI

« ب » جمیعت یمہ مقصدہ خادع و کتبہ حسابہ دیگر جمعیتہ ترحیمہ و سایر جمعیتہ دواع ابرہ میرحکی
اکتیلورسه شتی
بونفیر ایضاً امانہ قیلینہ تعداد ایضہ اولوج اوصولتہ تلقیسی ربنا علیہ قضایای نکورہ مجلسی
عموبت تحدی و طبقتی شریک بر معنایطلس لایم کلو۔

۸ « ا ب ب » حرفیله اشابه فنانه فقره رم تعداد اولناه خصوصاً هه حقیر مجلس عمومی هه
دفعه بولله مذاکره صفت سر و پیشی حاضر بولسی مجلس نکوریم حاضر بولنه حققی حاضر اعضای جمعیتده لائق
تصفیه بمانده با خود بلوکاکه ابناء وجود ایسه اولهه و اتماز فنانه مقرانه مسر و حی م بمانده با خود بلوکاکه ابناء
وجود ایضه اعضانده لائق درسه اولهه اولزه قبول و تقریر ایضی ابر مسر و طره سوندکه سایر مجلس عمومی هه
مجلس نکورہ اشترک حقیر حاضر اعضانده نفعی بمانده با خود بلوکاکه ابناء وجود ایسه اولهه مجلس نکور۔
بلام کوسنیه درجه م بر کرتیل برقرار وقت اتماز ابره یلور بولوله برقرار اتمازی تقریرنج ایلر هه قدره اکره
اولهه سطلیل بر سره تقیه ایلور بکیوند مجلس عمومی هه جمله دعوت اولور۔ بولله بمانده با خود بلوکاکه ابناء وجود
ایله اعضانده مقدارک حد اشترکی حاضر اولور لرت رلی درجس اولر ایضی اعضانده صلی ایلر درسه اولهه درجس
اکتیت آراسیل قرار وقت تقریر ایلر بکی تقریرم قرار نکور قطعیت کسب ایسه

مجلس عمومی هه سوی با مؤنه العام اجتماعانده بر احوال خارجیه اجرا ایلر بیلک مذاکرانه مسر و معبر ایضی
هه اعضانده حاضر اعضانده لائق هه بمانده با خود بلوکاکه حاضر بولنر و مقرارک مسر و معبر ایضی م
اکتیت آرا ایلر اتماز ایضه متوقفه سایر اجتماعه بانفس با خود بلوکاکه اشترک ایضه لایضا بولورده

بولنانه ایکنی بر اجتماع عقد اولور۔
دیونده بمانده با خود بلوکاکه ابناء وجود ایله اعضانده مقدارک لهره درجه ده اولورسه ایلورده
مذاکره مسر و عد اولور۔
مجلس عمومی داخلنج اجرا فنانه اتخابانده سایر اکتیت مطلقه حاصل اولنانه ایکنی دفعه ایلر هه
دورمانه اکتیت سید لای عد اولور۔

۹ مجلس عمومی اشترک حققی حاضر اعضانده لائق بسی مجموعاً حد صرف اولورده الی رأی
مملک بولنر ش طیل عامه آینه اوله مرکز مجلس اداره سنه تقریباً واحهت ایلرک بعضه تکلیفیلک
مجلس عمومی هه و بنابر علی اجتماع سونک روزنامه مذاکرانه اعضانده طلبه ایلرکامه تقریرم مجلس
اداره بولرک اسعاف سولیل تکلیفیلک مجلس روزنامه مذاکرانه اعضانده ایلرک بیلرک بیلورده

جمیعت شتی

جمیعت شتی تقریرنه ازمانه مجلس عمومی نقود واموال و اسبابک برنجی ماده م صرف مقصد داروسنح صورده استمالی
بیلر جمیعت مقصدیه خدمت ایتک ازنده برجهت تعلیمی و ادبیک برهیزه ده و شتی تحت قله اوله
مقصدیه معیه اولرک و برعهه حاضر صانع و امملک کما فی اسابده عمومی و تبریک تقیه ایسه اولرک مقصده
صرف واستمال اولور۔

یکینینام

۱۸

